

C. ACOTYLEDONES * f.
CRYPTANTHERAE.

ORDO LII.

F I L I C E S.

P O L Y P O D I V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 785. *Gen. pl.* p. 560.

549.

Pharm. POLYPODII *Radix.*

Polypodium vulgare; frondibus pinnatifidis, pin-
nis oblongis subferratis obtusis, radice squamata

LINN. *Spec. pl.* p. 1544. BOLTON *Filic. Brit.* p. 32.

tab.

* Quibus displicet hocce nomen, iis alterum adiunctum ma-
gis satisfaciet. Olim synonyma habita: sed quum serius
in muscis cotyledon vna, duae vel tres, item in variis
filicibus, nominatim Polypodio cristato, Filice Mare et
Foemina, cotyledon vera vna in singulis exemplis de-
tectâ fuerit, praestat auctoritatem, quam verum de-
ferere. Seruat tamen adhuc Acotyledonum nomen
vel ANT. LAURENT. DE JUSSIEU (*Genera plant. secundum
ordines naturales, Paris. 1789. p. 1. Conf. praef. p. 45.*

Appar. medic. Vol. V.

Ff

tab. 18. Polypodium vulgare c. v. Πολυποδίου
 DIOSC. Ob icones cito REGNAULT *Bot. Le Polypode*
 et CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, in fissuris petrarum
 et muris vetustis crescens, item in arborum an-
 nofarum e. c. Quercuum rimis.

RADIX cylindrica, calamum scriptorium crassa,
 distincta tuberculis remotis truncatis, item promi-
 nentiis spinulosis, et vestita epidermide bruno ni-
 gricante, intra quam parenchyma flavo rubescens.
 Fibrae numerosae abscinduntur ante exsiccationem.
 Sapor eius initio dulcis, dein nauseose amarus et
 subadstringens. Aqua plus extrahit spiritu vini,
 fere dimidium (Conf. NEUM. *Chym. vol. 2. P. 4. p.*
48. et CARTHEUS, *M. m. vol. 1. p. 419.* item CAR.
 CHRIST. GMELIN *Dissert. Consideratio generalis filicum,*
Erlang. 1784. p. 38.), vbi pariter proportio vtrius-
 que differt. Extractum aqua factum dulce et pa-
 rum adstringens et amaricans est, spirituosum in-
 super subacre, sed parum modo dulce, quum ta-
 men infusum spirituosum dulce valde et dulcius
 aquoso. (E viridescente luteum saporis amari sub-
 dulcis describit GMELIN *l. c.*) Nihil dicam de destil-
 latione sicca (quam instituit WEDELIUS vel eius resp.
 LÖV in *Diss. de Polypodio 1721. p. 18.*), quae nihil
 verae

verae lucis accendit. Nullum verum Saccharum inde educi potuit; nam infusum spiritu vini rectificatissimo factum per moram aliquot hebdomadam crystallos genuit, sed harum loco in fundo vitri materia tremula mucilaginosa virescens reperta est (GMELIN *l. c. p. 39.*).

Istis radicibus, quae in Quercubus crescunt, quidam praerogativam adseripserunt, ut MESUE et, ut apparet, recentius PONTEDEIRA (*Compend. tab. bot. p. 18.*), vnde *Polypodium quercinum* requisitum, sed perperam. Hodie vero, qualicumque loco prouenerit radix, plurimum existimationis perdidit, certe eam, qua olim praecipue celebrata fuit. Nempe veteres, HIPPOCRATES, THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, CELSUS, PAULLUS AEGINETA aliique crebro illam alui subducendae causa exhibuerunt, bilem praecipue et pituitam expellere arbitrati: sed cognitum est, nonnisi dosi maiori id efficere, nisi stimulus peregrinus accedat. Pro decocto eius in hunc scopum adeo vncia vna vel duae requiruntur. Melancholico homini ne vnciae quidem quatuor in infuso (nam de infuso ipso sermo esse nequit, ut quod mox debilius, mox fortius est) aluum mouerunt (SCOFOLI *El. Carn. ed. 1. p. 167.*). Verior eius vis est leni-

ter resoluens et demulcens. In affectionibus pectoris, quibus tollendis succus Liquiritiae alias par est, illi non cedere Polypodii succum (exillimo extractum aquosum) recentius exploratum est (*Vecko-skrift för Läkare, vol. 8. p. 115.*). In arthritide vaga olim pariter claruit (V. DODONAEI *Pempt. p. 465.*). Contra maniam in Gallia profecit. Suadente cl. POISSONIER hoc sine decoctum ex radicis Polypodii querni vncis duabus, coctis in tribus pintis Gallicis aquae (h. e. libris sex ciuil.), donec superessent duae, propinatum est, quod ipsum nisi intra duas hebdomades rite purgauerit aluum, quovis die ante primum praebium pulveris radicis drachma vna cum nitri depurati granis viginti quatuor data. Cl. MALOUIN vero maniacis radicem coctam in iusculeo gallinaceo cum foliis Betae et Maluae (sine dubio ad imitationem DIOSCORIDIS *l. c.*) per longum tempus egregio successu exhibuit, non neglecto tamen emetico, clymate et decocto Boraginis Buglossique (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1751. p. 160.*). Liquida plerumque forma adhibetur. Cauendum vero, ne nimis protrahatur coctio, vt ne displiceat amaritie; hinc multi infuso acquieuerunt.

PRAEPA-

POLYPODIUM VVLGARE. 453

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

ELECTUARIUM CATHOLICUM *Ph. Würt. p. 45.*
Inter multa alia purgantia Polypodium comparet.

ELECTUARIUM LENITIVUM FLORENZOLAE *l. c.*
p. 47. Concinnior formula in Pharmacopoeis Ang-
licanis, in quibus hoc ipsum exulat.

SYRUPUS DE MANNA SOLUTIVUS *l. c. p. 213.*
Terret farrago.

550.

Pharm. FILICIS MARIS Radix; Herba.

Polypodium Filix mas; frondibus bipinnatis, pin-
nis obtusis crenulatis, stipite paleaceo LINN. *Spec.*
plant. p. 1551. BOLTON *Filic. Brit. p. 44. tab. 24.*
Filix mas non ramosa dentata c. B. Creditur
esse Πτερίς DIOSC. et THEOPHR. Fougere male in
Traité contre le Tenia tab. 3. fig. A—P. Stirps
perennis, copiosa in syluis Europaeis, etiam ma-
xime septentrionalibus.

RADIX oblonga est, digitum circiter crassa,
obfessa vndique bulbis oblongo ouatis incuruatis,
approximatis, nigricantibus, item squamis emarci-
dis ferrugineis. Quicquid fibrosi est rescinditur

Ff 3

ante

ante vsum. Color pallide viridis recentis radicis ficcatione mutatur in albidum subrubescens. Sapor ficcae radicis adstringens subamarus dulcescens cum acrimoniae debilibus vestigiis, odor nauseosus nonnihil.

Ex radicis ficcae vnciiis sex decoctione extracti aquosi primi, saporis subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis, obtinentur vnciae duae, et drachmae sex cum scrupulis duobus; et ex eadem quantitate radicis extracti resinosi primi vncia una, et drachmae septem cum scrupulo vno, magis adstringentis et amari (CAR. CHRIST. GMELIN *Dissert. confid. general. filicum*, p. 34.).

Praecipue ob vim vermes, nominatim taeniam, necandi celebratur. Quae ipsa efficacia non nouiter detecta, sed, modo veteres vere nostram stirpem intellexerint, per multa retro secula iam cognita fuit. In veterum effatis trutinandis primum cauendum, ne confusio inter duas diuersas species fiat, scil. Polypodium Filicem marem et aliam, de qua subseque articulo dicendum, quam Filicem foeminam vocarunt. THEOPHRASTUS ERESIUS (*Hist. plant. lib. 9. cap. 22.*) lumbricum latum, vt olim dici solebat, Pteride sua expelli paucis verbis notat.

tat. Taeniam excuti radicis Filicis maris drachmis quatuor ex aqua mulsa (meliorato) sumtis, efficacius autem in connubio Scammonii et Hellebori nigri, et Allii esu praemisso innuit DIOSCORIDES (*M. m. lib. 4. cap. 186.*). GALENUS (*de simpl. med. lib. 8. ed. RICCI*) pariter in eundem finem radicis drachmas quatuor eodem mellis vehiculo ebibendas suadet. PLINIUS (*Lib. 28. cap. 9.*) praeconio pari utramque filicem complectitur, et taenias radice cum melle pelli, ceteros vermes intestinales eadem ex vino dulci triduum potata affirmat. Potuit ex hisce fontibus prima persuasio virtutis anthelminticae Filicis maris enata fuisse. Sed quae sequentes auctores de ea narrant, si recentissimos quosdam excipiam, tam breuiter dicta sunt, tam parum ad usum practicum accommodata, ut non multum referat horum nomina hic recensuisse; id ad minimum docent, non intercidisse tum temporis rumorem de hac stirpis efficacia. Illuc refero derivationem vocis Germanicae Farenkraut (Filicis) a lumbricis latis intestinalibus, Faren olim dictis, quam VALERIUS CORDUS (in DIOSCOR. *lib. 4. c. 156. edit. Paris. p. 344.*) facit cum specificae huius facultatis commemoratione. Praesentissimam pestem taeniarum et lumbricorum vocat SIMON PAULLI (*Qua-*

dripart. bot. ed. FICK p. 333.) Filicis maris radicem et ab agyrtis inter secretissima arcana aduersus hosce hospites offerri, et sufficere dosin drachmae vnius edocet. SENNERTUS (*Pract. med. lib. 3. pag. 214.*) non videtur ex proprio experimento pondus rei addere, radicis autem Filicis (qualem non dicit) drachmas tres adulto, infantibus minorem quantitatem ex aqua Galegae, concedit. Sine dubio, vt de vera huius radicis virtute constet, oportet eam solam dare, nec subiungere ea, quae vel ipsa necandi vermes vim possident, vel hacce radicem Filicis superant. Illius simplicitatis plura haecenus exempla proposui, sed plura iam subsequantur. Sufficit nempe ad experimentum cel. WENDT (*GMELIN Diff. cit. p. 50. WENDT Nachricht vom clin. Institut zu Erlangen, Pensf. 5 et 6. p. 44. 46.*) pluries radicem solam ad drachmas duas s. tres in vehiculo congruo, optime in aqua sola, dare. Iuveni septendecim annorum tribus drachmis radicis mane captis hora elapsa pars taeniae quatuordecim vinas longa, capitulo praedita secessit (*Diff. cit. p. 51. Cas. 1. WENDT l. c. p. 46.*). Ex vnico praebio radicis ad tres drachmas simul viginti et tres cubiti Taeniae in foemina expulsi (*Diff. cit. p. 52. Cas. 2.*). Infanti autem sesquienni decoctum ex drach-

drachmis duabus radicis et quatuor vnciis aquae percolatum et edulcatum, ad dimidium cochleare ante meridiem quolibet bihorio datum, post quatuor dies plura taeniae frustra perlonga excussit (*l. c. p. 53. Cas. 3. WENDT l. c. p. 45.*). Est qui inertem pronunciat, si diu ante usum radix in pulverem redacta fuerit, hinc efficacissimam declarat in recenti pulvere (*Veckofkrift för Läkare, vol. 6. p. 172.*): vix vero ab odoribus, quae nares non valde afficiunt, vis dependet, quum et in decocto valeat.

Ast non omnibus arrisit haecce simplicitas, sed multi contra Taeniam eam tentantes vel purgantia cum illa commiscuerunt vel illi subiunxerunt, vel et praemiserunt varia corpus praeparandi causa. Exemplum eius supra ex DIOSCORIDE adfuit. Passim drastica resinosa, ut Scammonium, Gummi guttae, passim mercurialia placuerunt, vel alia, simul.

Eius quoque ratio est in specifico cel. HERRENSCHWAND, ut vel cognoscitur medendi norma, quam ipse tandem, post tot antea conceptas coniecturas vel diuersas narrationes ab ipso aliis factas, haud ita pridem publici iuris fecit. Differt

Ff 5

ista

illa mirifice ab exemplis istis, quae alibi (*Appar. med. vol. 4. p. 122.*) recensui, et coniungit remedia, quae nostris praecipue temporibus celebritatem insignem contra vermes nacta sunt. Ex quibus omnibus inter sese comparatis colligere proum est, modo excipiatur Gummi guttae, quod in omnibus praeeptionibus praesto est, mutasse eum sua consilia pro temporum serie, donec tandem lumina feriora aliorum petita coniungere in aegrorum salutem disceret. Ipse vero in experimentis (*Traité des principales et des plus frequentes maladies externes et internes 1788. p. 444. et Ordonnances p. 105.*) subsequentes regulas subministrat. Per bidduum, si ventriculo iustum robur competit, mane ieiuno stomacho et bihorium post modicam coenam, aqua, vel intra nebulam, capitur drachma vna pulueris radicis Filicis maris, vel sub eius defectu Filicis foeminae. Tertio die mane puluis ingeritur hicce: ℞ Gummi guttae gr. xij Sal. Absynth. neutr. gr. xxx Sapon. Starckey gr. ij. Misce intime D. ad chartam; fiant doses tales seorsim numero requisito. Hic puluis spatio duarum vel trium horarum plerumque vomitionem vnam vel alteram blandam, totidemque deiectiones aluinas ciet. Euacuationes hae leuantur bibendo post quam-

quamlibet poculum (gobelet) aquae tepidae vel duos cyathos infusi Theae; tres horas post capitur in cyatho iuseculi carnei vncia vna olei Ricini. Hora post haustus olei iteratur, et, nisi vermis non fecedat, tertius haustus bihorio post secundum capitur. Hunc excipit mitis alui deiection, et paullo post vermis in fellam perforatam deponitur. Si vero iter detrectat, applicatur vesperam versus clyfma ex partibus aequalibus aquae et lactis additis olei Ricini vncis tribus, et plerumque hoc vermem integrum cum suo filamento excutere solet. Haec ille, aliis licet verbis. Addo eum hancce medendi normam duplici taeniarum speciei parem reperisse et Solio et T. latae L., et quum vna subinde lumbrici fecerint, elucet, vel hocce eadem subigi posse.

Proximum est de Specifico sic dicto Nufferriano contra Taeniam dicere, quod cum Herrenschwandiano saltim ex descriptione, quae de hoc nouissime in vulgus prodiit, multum similitudinis habet. Vidua scilicet Chirurgi NUFFER (vel vt Galli scribere malunt Nouffer), degens in oppido Murten (Morat Gallis) pagi Bernensis, per viginti pluresque retro annos ex praecipis et exemplo
 mariti

mariti vita functi administrauerat arcanum remedium contra taeniam, quo non solum Heluetos multos, sed et peregrinos profapiae excelsioris et remotissimae patriae ad suas aedes allexerat. Fuit inter hosce Princeps BARANTINSKI ex Russia oriundus, qui die post suum aduentum ad foeminam illam integram Taeniam euacuauit. Redux autem Parisios nouam postquam taeniam dimidium annum post fenserat, eam ad se proficisci curauerat; nec iteratum experimentum inane tum fuit, sed intra quindecim horas taenia expulsa fuit, aliisque aegris, qui ibidem eius opem desiderauerant, idem successus contigit. Rumor efficaciae quum ad ipsas Regis Galliae aures perueniret, ecce post plura fausta in taenia laborantibus experimenta dedito studio instituta, et testimonio fauente ab experientissimis viris LASSONE, MACQUER, DE LA MOTTE, DE JUSSIEU, CARBURI et CADET lato, 18000 libris Gallicis solutis Rex sibi arcanum vindicauit, et euulgari permisit, vnde enata scriptio, quae rem totam declarat (*Precis du Traitement contre les Taenias ou Vers solitaires pratiqué à Morat en Suisse examiné et approuvé à Paris. Publié par ordre du Roi; à Paris 1775.* Recusa exstat haec commentatio in *Journ. de Medecine, tom. 44. p. 222. sqq.* ex quo fonte nominatim

natim subsequencia hausi. Versio eius Anglicana prodiit in SIMMONS's *Account of the Tenia and method of treating it. Ed. 2. Lond 1778*; Germanica Erlangae; item conf. *Beschreibung d. Bandwurms nebst den Mitteln wid. denselben, Kempten 1776.*). Initium curationis totius fit iusculo ex pane et multo butyro vesperi sorbillato, et, si aluo strictiori tentetur, subiungitur clystina ex foliis Maluae aut Althaeae mixtum pauillo salis et oleo Oliuarum. Postridie summo mane specificus sic dictus puluis capitur, nimirum radicis Filicis maris drachmae tres in aquae destillatae Filicis vel florum Tiliae vel aquae communis vncis quatuor vel sex. Ad auertendam nauseam exinde nascituram, e re est corticem Citri conditum vel simile gratum masticare vel os eluere grato quodam liquore, vel olfacere acetum. Quodsi autem vere puluerem vomitu reiiiceret, post sedatum fastidium nouam dosin sumere oportet. Exactis postea duabus horis bolus purgans requiritur, cuius formula sequens: \mathfrak{R} Panaceae mercurialis Resinae Scammonii \widehat{aa} gr. xij. Gummi guttae gr. v. M. F. puluis subtiliss. et cum Confectionis de Hyacintho q. f. in bolum mediae consistentiae redigendus. In hominibus robustioribus et strictioris alui augetur quantitas singulorum

rum

rum medicaminum, in debilioribus et fenfilioribus diminuitur illa vel omittitur Gummi guttae vel bolus diuiditur in minores portiones partitim capiendas. Huic bolo mox superbibitur vasculum vnum vel duo infusi Theae viridis tenuis; dum vero bolus vim suam exferit, forbillat aeger per vices vasculum vnum vel alterum, donec vermis exclusus fuerit, quo facto iusculum carneum exhibere conuenit. Quodsi autem bolus aluum non sufficienter moueat, post quadrihorium drachmas duas ad octo falis Sedlicensis vel cathartici amari aqua calida solutas capere opus est. Vermis vel coaceruatim vel in longitudinem extensus secedit: posterius si fit, mora protracta in fella perforata et copiosus potus Theae debilis calidae commendandus, vel, nisi hoc sufficiat, iterata dosis falis purgantis absque variato situ, donec vermis omnino aliquando excutiatur, sed rarius modo post prandium deiicitur. Imo contingit subinde, vt abutum suum differat in subsequenter usque diem, quod si fit, primum iteratur puluis et horas duas post falis purgantis drachmae sex vel octo. Subinde puluis specificus solus, ante captum bolum purgantem, vermem euerrit, quod si fit, duabus tertiis modo boli vel eius loco sale vnice acquiescitur.

scitur. — Contra taeniam latam L. praecipue valere compertum (NUFFERIA; PALLAS in *neuen nord. Beytr.* vol. 1. P. 1. p. 55.). WAGLERUS (in GÖTZE *Naturgesch. d. Eingeweidewürm.* p. 276.) adeo ex inertia Nufferiani remedii coniecit Taeniam Solium subesse. Anne ideo minus potestatis exferit in Taeniam Solium LINNEI s. cucurbitinam PALLASII h. e. eam longis et angustioribus articulis sponte sese diiungentibus instructam, quod haec proboscide armata fruitur, ista autem proboscidem inermem gerit. NUFFERIA tamen suadet, vt tentamina in Solio L. iterentur; et hanc quoque ipsam vere expulsum experimentis constitit (*Precis du traitement &c. Cas.* 2. 3. SIMMONS *l. c. Append. Cas.* 2. p. 61. *Cas.* 4. pag. 69.). — Negari nequit praeter successum felicem, qua NUFFERIA et Murtoni et Parisiis gauisa est, alios quoque medentes spe sua non excidisse. Fauent huic medelae experimenta Parisiis pro exploratione remedii facta (V. *Precis cit.*), casus duo a cl. ESPIAUD descripti (in *Journ. de Medecine*, tom. 47. p. 139.), casus alius in Anglia cl^{mo} SIMMONS (*l. c. pref.* p. 17.) obuius, aliique quatuor cum isto a cl. BLACKBURNE communicati (*l. c. p. 57. sqq.*), casus a cl. SEIP (*Diss. Sylloge obseruat. praef.* KRATZENSTEIN, *Hafn.* 1782. in TOD.

Bibl.

Bibl. vol. 9. p. 479.) commemoratus, alius recensitus a cl. SCHMALZ (*Chir. u. med. Vorfälle, p. 200.*). In Suecia non minus voto satisfecit pluries (Vid. *Veckoskrift för Läkare, vol. 4. p. 253.* BERG. *Mat. m. p. 849.*). Quod quidam ibidem (*Veckoskrift, vol. 5. p. 297.* et *vol. 7. p. 177.*), prout quoque cl. WEIKARD (*Verm. med. Schrift. P. 1. p. 71 sqq.*), qui tamen aliquando praestantiam eius expertus est, aliique, de inertia querantur, tanto minus mirum est, quum ipsa NUFFERIA illam subinde admittat. Vtinam medici semper addiderint contra quamnam speciem taeniae valuerit, nec ne. Verendum quoque, ne subinde ob cognationem malorum ex Taenia cum aliis morbis eius praesentiam suspicati fuerint, quando culpa caruit.

Trutinando tranquilla mente singula conamina et remedia in hoc curationis genere adhibita virtutis meritum inter plura diuisum deprehendo. Sunt, e. c. cl. SIMMONS (*l. c. Preface p. 7.*), qui bolo purganti totam vim adscribunt, vt qui plura comprehendit iunctim, quae singula alias vermes necare didicimus. At non sua laude esse exuendam ipsam radicem Filicis, constat ex efficacia, quam vel solam exercere supra indicaui, et experimentis

rimentis, quod aliquando iam ante bolum datum taenia fecefferit. Credi posset, mechanico modo radicem hanc vermibus infestam esse, intercipiendo adhaesionem siccitate sua ad latera intestinorum sub magna ista eius quantitate, qua veteres vsi sunt, item NUFFERIA: ast in decocto quoque valuit (V. supra p. 457.). Sufficit scire, quid efficiat, etiamsi modus nos lateat.

Non taeniam modo expellit Nufferiana curatio, sed et lumbricos intestinales. Ita puella decennis rustica, hisce hospitibus vnice tentata (Vid. DE MAN in *Nov. Act. nat. curios. vol. 7. p. 143.*), expulsis ad sexaginta sex vsque vermibus sanitatem absque conspicuis turbis recuperavit; ab eo tempore non dubitavit medicus in pertinaciori casu ad horum potissimum medelam confugere: tam parum sibi a ferocia effectus, quem alii reformidant, metuit. Difficilius tamen eliminari lumbricum taenia hac curatione, est qui innuit (ROSENBLAD *Diss. de taenia, resp. ACHARIO, Lund. p. 34. not. o.*). — In larvis muscae meteoricae expellendis, vnde multa incommoda exorta, casu viri singulari profecit (SPARRMAN in *Vet. Acad. Handl. 1778. p. 65*); contra hasce autem videtur plus potestatis inesse

Appar. medic. Vol. V.

Gg

bolo

bolo purganti quam radici Filicis, nam puluere eius licet larvae obiectae supra horam fuissent, feruarunt tamen pristinam alacritatem. — Maiori simplicitate vero ipsa radix lumbricos puellae quinquennis excussit, scilicet in electuario cum melle, data mane et vesperi radicis drachma vna (GMELIN *Diff. cit. p. 54.*).

Tam ante detectam Nufferianam medelam, quam postea a variis medicis similia remedia variato ordine et delectu tentata sunt, quorum commemorationem addere operae pretium duco. Cl. RENAUD (in *Hist. de la Societè R. de Medec. 1776. p. 279.*), antequam ista innotescerent, praecipere solitus fuit vesperi clyisma ex sapone aqua soluto, et sequentibus quinque diebus ieiuno stomacho radicis Filicis maris drachmam vnam ex aqua Portulacae, subiunctis tum bolis ex Aquila alba, Jalappa, Rheo et Melle; pro potu fuit decoctum radicis Mori. Hisce auxiliis expulsa a iuvene taenia Solium; et successit res casibus, quibus non successerunt Nufferiana. Ex mente cl. RUD. AUG. VOGEL (*Praelect. de cogn. et curand. praec. C. H. affect. p. 652.*) nihil valentius taenias eliminat, quam puluis ex radicis Filicis scrupulo dimidio et Gummi guttae granis

tribus

tribus circiter, mane et vesperi per aliquot dies adhibitus. Hoc eodem cl. ALIX (*Obs. chirurg. fasc. 2. p. 127.*) taeniam Solium cum ducentis vermibus cucurbitinis excussit. Cl. DUNCAN (*Med. Cases and Observ. p. 409.*), praemissa mane radicis Filicis drachma vna, aliquot horas post electuarium ex Calomelano, Gummi Guttae et Cremore tartari cum syrupo simplici dedit repetitis eodem die vicibus, et casu singulari eandem taeniam emolitus est. Successus idem contigit in taenia cl^{mo}. OGILVY OF TORFAR datis Filicis drachmis duabus mane et aliquot horas post Jalappae vna drachma cum Calomelanos granis decem, dum medela fecunda vice exhiberetur (*SIMMONS l. c. p. 76.*).

Ista a praeceptis NUFFERIAE deuiatio partim pro scopo habuit turbas insignes varias, quae passim a stimulo boli purgantis enatae fuerant, euitare; quidam enim eum mox euomunt, alii tormina postea atrocia cum tenesmo sentiunt, eaque diuturna, deiectionem virium experiuntur, sudorem in facie erumpentem, subinde sanguinis tantillum per aluum excernitur, vel symptomata febrilia sese associant; nec aetati et temperiei singulorum congruus est, ita vt aliquando remedium ipso morbo

Gg 2

peius

peius extiterit. Nihilominus tamen ad reliquias eneruatae per Filicem taeniae emolindas, vel ad adiuuandum effectum, purgante vix carere possumus: quidni vero eligatur mitius, quod repetita dosi eundem effectum praestet, ac alterum fortius vno praebio captum. Eius generis est non cum simplici purgante comparandum oleum Ricini. Itaque ingestio puluere radice Filicis dosi a Nufferia praescripta, duas horas post olei huius uncia dimidia forbetur cum cyatho infusi Theae vel iusculi carnei debilis, et hic haustus iteratur omni femihora, donec aeger uncias duas et dimidiam vel tres uncias olei ingesserit. Ipsum hocce oleum solum taeniam subigere aliquando, alibi iam dixi (*Appar. medic. vol. 4. p. 219.*). Quam utile autem connubium eiusdem cum radice sit, quod cl. DUNANT (*Journ. de M. t. 49. p. 47. sq.*) iniunxit fretus sua experientia, vltius confirmat cl. BLACKBURNE (in SIMMONS *l. c. p. 71.*), qui hocce oleum vitello oui subactum cum aqua Hordei dedit. Aliquando sufficit duas horas post captum puluerem radice Jalappae grana viginti quatuor exhibere (WENDT *l. c. p. 45.*).

Reliquae virtutes medicae commemoratae de hac radice saltem hodie non multum mirationis faciunt.

ciunt. Laudata quidem passim instar roborantis, emmenagogi, vulnerarii, sed vbiuis dubia haclenus fide. Tam huic quam subsequenti speciei sterilitatem foeminis inducendi et abortum viui foetus et expulsionem mortui ciendi vis tributa a veteribus, THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, GALENO, PLINIO aliisque. Recentius cum Filicis maris radice experimentum fecit, quod mirum, cl. OLIVER (V. *Journ. de Medec. tom. 12. p. 129.*) in foemina foetum mortuum vtero gerente decocto Filicis, eumque excussit mense sexto. Liberat eam ab hocce opprobrio SPIGELIUS (*Oper. tom. 2. p. 106.*) argumentis haud infirmis, et fane male ageretur cum iis gentibus, quae panem inde conficiunt. In cereuisia coctam incolae insulae Feroe eam contra calculum adhibent (SIM. PAULLI *Quadripart. p. 334.*). Qui in Britannia Gallica, item Normandia, ex radice Pteridis aquilinae sub annonae charitate panis paratur, sed malae indolis ad iudicium TOURNEFORTII (*Hist. de plant. des environs de Paris, vol. 2. p. 351.*), hunc iustius parari ex radice Filicis maris, vtpote frequentioris, arbitratur GUNNERUS (*Fl. Norveg. vol. 1. p. 5.*) non sine praeuiis aliquot exemplis. Radix et frons tam huius quam aliarum quarundam filicum densandis coriis ouillis et caprinis inferuit

(GLEDITSCH *verm. Abhandl. tom. 1. p. 24.*). Molestum ceteroquin, vt aliae proceriores filices, paucis et syluis vitium ob radices late diffusas, quibus suffocantur aliae stirpes et disseminationi arborum et fruticum impedimentum ponitur, vix arte extirpandum.

HERBA. Longe minori in pretio in re medica est. Ex libris tribus recentis linteo immixtis prelo eruuntur succi viscidi e luteo fusci amaricantis adstringentis vnciae sedecim. Aqua destillata fragrantem odorem habet. Herbae siccatae libra dimidia erogat extracti aquosi primi vncias duas drachmas sex et scrupulos duos, eiusque subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis. Eadem quantitas autem herbae offert extracti resinosi primi vnciam vnā et drachmas septem cum scrupulo vno (GMELIN *Diff. cit. p. 34.*). Multum salis alcali fixi contineri in ea, iam dudum cognitum. Sed curatius determinanda proportio: librae nouem cum dimidia siccae herbae combustionem dederunt cinerum vncias decem cum dimidia. Inde erutae salis alcali fixi vnciae duae cum drachmis duabus, sed simul cinerum dictae quantitati inesse comperit tartari vitriolati tantillum et sal digestiuum
Syluii

Syluii ultra quadruplum, reliquum est terra calcarea et filicea item exiguum terrae metallicaeferrae (GMELIN *Diff. cit. p. 37.*). In Anglia huius et subsequenter filicis cineres lotricibus loco saponis vel lixiuii accepti sunt (RAII *Hist. pl. T. 1. p. 149.*). — Herba pecoribus prostrata in Noruegia penuriae foeni subuenit (GUNNER *Flora Norveg. P. 1. p. 5.*).

Anglis conferua turionum huius speciei, vel aliarum quarundam filicum olim in rachitide placuit (BOWLES apud RAIUM *l. c. p. 151.*). Ipse GLISSONIUS non spernit gemmas huius stirpis contra rachitidem, in formulis vel magis vel minus compositis (Vid. EJUSD. liber *de rachitide e. c. p. 380. sq.*). Conducunt et folia sicca huius aliarumque filicum ad puluinaria et culcitrās, quibus rachitici incumbunt, quo plumarum loco leui pressione laxam cutem corroborent (V. SWIETEN *Comment. vol. 5. p. 619.*).

P T E R I S.

LINN. *Syst. veg.* p. 782. *Gen. pl.* p. 559.

551.

Pharm. FILICIS FOEMINAE Radix.

Pteris aquilina; frondibus supradecompositis, foliolis pinnatis pinnis lanceolatis, infimis pinnatifidis, superioribus minoribus LINN. *Spec. plant.* p. 1533. item BOLTON *Filic. Brit.* p. 16. tab. 10. Filix ramosa maior pinnulis obtusis non dentata C. B. Filix foemina FUCHS. *Hist. stirp.* pag. 569. Depicta quoque in BLACKWELL'S *Herbal* tab. 325. Perennat. Crescit in sylvis sterilibus et dumetis asperis.

Existimatur esse *Θελοπτερις* THEOPHR. et DIOSC.

Et haec quidem est Filix foemina, cuius practici libri crebro meminerunt, non Polypodium Filix foemina LINN.

RADIX longa, digitum crassa, solitaria, extus nigra, interne maculata, saporis visceris amarican-
tis et magis nauseosi, quam in Filice mare. Li-
brae eius tres erogant succi expressi uncias sex
tenacitate mellis instructi (CAR. CHRIST. GMELIN *Diff.*

de

de Filicibus, p. 28.) Ex radicis ficcae aqua decoctae libra vna pond. med. obtinetur extracti aquosi primi magna quantitas, scilicet vnciae nouem faporis amaricantis subadstringentis; extracti spirituosii primi autem emergunt ex eodem pondere radicis modo drachmae quatuordecim cum scrupulis duobus.

In laude contra taeniam apud multos pari passu cum Filice mare ambulat, quin quidam hanc Pteridem seorsim memorant, vel alteri praeferunt. Ita HALLERUS (*Hist. stirp. Heluet. n. 1688.*) virtutem anthelminticam ad hanc restringit; ALSTON'S (*Lectures on the Mat. m. vol. 1. p. 446.*) potiorrem huic inesse significat. Est haec (Fougere femelle) praecise, quam ANDRY (*Generation des vers dans le corps de l'homme, p. 170. sqq.*) tantopere celebrat: nolo formulam largae farraginis citare, sed potius probo praebium simplex istud ex radicis huius drachmis duabus cum melle vel radicis drachmis tribus cum vino albo; cuius vero remedii repetendi ter vel quater per interuallum vnus diei, quo laxans praebetur, incidit necessitas. Iphis infantibus, qui mammis inhiant, conducit mane data ad drachmam dimidiam in duas portiones

Gg s diuisam

474 FILICES. PTERIS AQUILINA.

diuisam cum pauxillo lactis, subiuncto purgante postero die (*l. c. p. 172.*). An haec radix intraverit arcanum illud olim celebratum Eau de Fougères cl. ANDRY, non dixerim: numerosa alia recipere post mortem eius gener DIONIS, qui in lucri communionem transferat, edixit (*Conf. VAN SWIETEN Comment. tom. 4. p. 729.*).

Lumbricis haec quoque radix aduersa est. Puer triennis quum pulueris eius drachma dimidia cum melle in electuarium redacta mane et vesperiteretur, post secundam iam dosin lumbricos eiecit, aliosque post tertiam, vnde symptomata febrilia aliaque mala ex vermibus cessarunt (*GMELIN Diff. cit. p. 55.*).

Nolo ornare hanc stirpem aliis virtutibus illi adscriptis, quum non multa sed certa pro scopo habeam.

ADIAANTVM.

A D I A N T V M.

LINN. *Syst. veg.* p. 790. *Gen. pl.* p. 560.

552.

Pharm. CAPILLORVM VENERIS vulgo,
ADIANTI Ph. Paris. *Herba.*

Adiantum Capillus veneris; frondibus decompositis, foliolis alternis pinnis cuneiformibus lobatis pedicellatis LINN. *Spec. pl.* p. 1558. JACQU. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 77. tab. 7. BOLTON *Filic. Brit.* p. 54. tab. 29. *Adiantum foliis Coriandri* C. B. Perennat locis vdis, in muris, petris, ad oram puteorum Europae calidioris, vt Galliae australis, Italiae. Repertum et in Heluetia transalpina (HALL.), in insula Scotica Arron (LIGHT-FOOT), Vergesti (SCOPOLI), Goritiae (JACQU.).

Substituuntur huic passim aliae species. Nimirum *Adiantum pedatum* L. depictum in CORNUTI *Canadens. pl.* tab. 6., quod nomine *Adianti Canadensis* vel *CAPILLI VENERIS CANADENSIS* in *Ph. Paris.* venit, et ob odoris fragrantiam a quibusdam praefertur (GEOFFROY *Mat. medicale*, tom. 5. p. 54. LEWIS *M. m.* p. 19. WITTEWER *Diff. idea dispensatorii nostris temporibus accommodati*, p. 20.), tam in Galliae, quam

quam feriori tempore in Angliae officinis vsitatum. Ex barbaris Americae septentrionalis vrbici in malis variis pectoris illud adhibere didicerunt; indeque factum est, vt quotannis in Galliam magna copia transmittatur (KALM *N. amer. Resa*, vol. 3. p. 338.). Ab aliis (BEAUMÉ *Elem. de Pharmacie*, tom. 2. p. 197.) praefixo aequiparatur. Porro *Adiantum aethiopicum* L. in Capite bonae spei (THUNB. *Diff. de medicina Africana*. p. 4.) eligitur. In REGNAULT *Botanique* sub nomine Le Capilaire commun depingitur *Asplenium Adiantum nigrum* L. (Cfr. *Fl. Dan.* tab. 250. BOLTON *Filic. Brit.* p. 30. tab. 17.), vt vera stirps, quam et pro syrupo Capillorum veneris adhiberi nec carere virtutibus medicis, iam TOURNEFORTIUS declarauit (*Hist. des Pl. des envir. de Paris*, vol. 2. p. 346.).

HERBAE praefixae speciei sapor subdulcis sub-austerus, odor fragrans etsi debilis, qui ipse infusa aqua feruida praecipue percipitur. Infusio vel decoctio cum aqua vestigia mucilaginis prodit. Plus eius extrahit aqua, quam spiritus vini. Dudum in morbis pectoris, vt tussi, repletionem pulmonum pituitosa, raucitate, apud multos in existimatione fuit, ridentibus aliis credulitatem. Nemo prudentior efficacioribus illam medicaminibus annumerabit.

ADIANTVM CAPILLVS VENER. 477

bit. Inertem vero omnino pronunciare eam dicta non fiunt. Optimum efflet in infuso theaeformi illam capere, ope facchari edulcando, qua forma etiam parceretur iacturae partium odorarum. Sed praeprimis virtutem SYRUPO excipere placet.

Hic in Gallo-prouincia abunde paratur, indeque in alias regiones transmittitur. Ad fragrantiam herbae seruandam e re est, post coctionem syrui illum adhuc calidum superinfundere herbae ruditer concisae, et moram illi concedere, donec refrixerit, dein colare. Odor gratior illi impertitur, si post colaturam, antequam omnino refrixerit, aquae florum Naphae tantillo impraegnatur. Venalis saepe a fraudulentis hominibus male effingitur, omittendo herbam et contra ea soluendo mucilaginem Gummi Arabici vel aliam aqua saccharata; quin quidam merum saccharum aqua solutum eius nomine vendunt. In leuioribus pectoris affectionibus ex dictorum numero ferendus, dum vel ad exigua cochlearia ingeritur, vel loco sacchari infuso Theae admiscetur vel in linctibus mixturisque cum aliis capitur.

PRAEPA-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS SIMPLEX *Ph. Würt. p. 205.* Consueto in syrupis more paratur, addita aqua Rosarum vel florum Naphae. De virtute iam dictum. Saepe vices fyrupi sacchari simplicis in formulis agit.

SYRUPUS CAPILLORUM VENERIS COMPOSITUS *l. c.* Ultra rem additamentis variis pectoralibus auctus. Inusitatus.

ASPLENIVM.

LINN. *Syst. veg. p. 784. Gen. pl. p. 560.*

553.

Pharm. LINGVAE CERVINAE f. SCOLOPENDRII *Herba.*

Asplenium Scolopendrium; frondibus simplicibus cordato-lingulatis integerrimis, stipitibus hirsutis
 LINN. *Spec. pl. p. 1537. BOLTON Filic. Brit. p. 18. tab. 11.* Var. *a.* Lingua ceruina officinarum c.B.
 Icon: CURTIS *Flor. Lond.* REGNAULT *Botaniq. La Langue de Cerf.* Perenne in rupibus et umbrosis locis Europae australioris.

Haec

ASPLENIVM SCOLOPENDRIVM. 479

Haec et subsequentes tres species vna cum Adianto aureo offic. olim HERBARUM QUINQUE CAPILLARIUM in pharmacopoliis venerunt, singulisque suppare vires tributae. Hodie neque figillatim neque iunctim magno in pretio sunt. Adstringere omnes leniter et sapore et colore fusco nigricante, quem solutioni vitrioli martis conciliant, cognoscitur. In roborandis visceribus, profuuiis aluinis et haemorrhagiis coërcendis, sabulo pellendo, obstructionibus lenioribus praecipue lienis referendis, valere olim iusto maiori fiducia creditum. Non suppetit haecenus, vera et enucleata experientia priuas herbarum harum vires excutere. Differre in quibusdam, et odoris et saporis praeter dictum diuersitas iam significat.

HERBA Scolopendrii, dum recens, fricta odorem subnauseosum spargit, qui autem siccando eam perit. Intrat SPECIES VULNERARIAS Heluetis nomine FALLTRANK notas. Infusum theaeforme aptissimum.

Pharm. CETERACH Herba.

Asplenium Ceterach; frondibus pinnatifidis, lobis alternis confluentibus obtusis LINN. *Syst. veg.* p. 784. BOLTON *Filic. Brit.* p. 20. *Ceterach officinarum* C. B. ICON: REGNAULT *Botanique Le Ceterac.* Perennè in rupibus et muris Europae australioris.

HERBAE huic praeter subausterum saporem mucilaginosus competit. Hinc forsitan pectoralis habita. Sabulum renum mouisse in infuso data illustri exemplo legitur, quo praegresso auide in Gallia eam tentarunt (LEWIS *Mat. med.* p. 203.).

555.

Pharm. TRICHOMANES *Herba.*

Asplenium Trichomanoides; frondibus pinnatis, pinnis subrotundis crenatis LINN. *Syst. veg. ed. 12. p. 690.* *Asplen. Trichomanes* BOLTON *Filic. Brit. p. 22. tab. 13.* In isto libro LINNEUS primo epitheton *Trichomanes* antea (*Spec. plant. p. 1540.*) vſitatum, mutavit in alterum, confuſionis cum aliis quibusdam ſpeciebus congeneribus euitandi cauſa. Var. *a.* *Trichomanes* ſ. *Polytrichum officinarum* C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 119.* REGNAULT *Botan. Le Politric.* Perennat in muris et rupium ſiſſuris.

HERBA ſaporis mucilaginoſi, aliquantum dulcis cum auſteritate. Hinc in raucitate et tuſſi ex pituita collecta olim non ſpreta, et Capillo Veneris ſuppar iudicata. Etiamnum in tam rigoroſo ſelectu recipit herbam *Pharmacopoea Edinb. a. 1783. p. 63.* et *Pharm. Lond. Spec. 2. p. 15.* Et diu intravit SYRUPUM DE ALTHAEA *Ph. Ed. 1758. p. 59.*

Pharm. RVTAE MVRARIAE Herba.

Asplenium Ruta muraria; frondibus alternatim decompositis, foliolis cuneiformibus crenulatis
 LINN. *Spec. pl.* p. 1541. BOLTON *Filic. Brit.* p. 28. tab. 16. *Ruta muraria* C. B. Var. I. HALLER. *Hist. stirp. Helv.* n. 1691. Icon: *Fl. Dan.* tab. 190. REGNAULT *Botan.* Rue de Murailles. Perenne, in muris vulgare.

Defueuit HERBA, vt ceterae capillares dictae. Becchica praecipue praedicatur, et CHOMELIUS putat, se ptifana ex eadem, saccharo edulcata, vlcus pulmonum ex pleuritide praegressa enatum euacuasse et sanasse (*Usuell. tom. I. p. 116.*). Rara felicitas ex remediis, nisi vires, aetas, integritas humorum et sedes commoda, obsecudent.

EQVISE-

EQUISETVM.

LINN. *Syst. veg.* p. 778. *Gen. pl.* p. 559.

557.

Pharm. EQUISETI *Herba.*

Equisetum aruense; scapo fructificante nudo; sterili frondoso LINN. *Spec. pl.* p. 1516. *Equisetum aruense*, longioribus setis c. B. Icon: CURTIS *Fl. Lond.* Perenne, vulgare agrorum vitium. Floret vere, scapo florifero autem euanido frons emergit, tota aestate vigens.

Praefixi hanc speciem auctore LINNEO in *Materia medica*. HALLERUS autem (*Hist. stirp. Helv. n.* 1677.) ad *Equisetum palustre* et *limosum*, quae in vnam speciem coniungit, virtutes medicas refert. ALSTONUS (*Lectures on the Mat. med.* pag. 133.) et *Equisetum fluuiatile* et *aruense* admittit; cl. BERGIUS (*Mat. med.* p. 841.) iterum *Equif. hyemale* sub EQUISETI MAIORIS offic. nomine, tribuens EQUISETI MINORIS offic. nomen *Equiseto aruensi* L.

Itaque hae stirpes prout genere iunguntur ita et viribus conueniant, saltim in plerisque. Aliqua tamen dissidentia exoritur in recensu virium vel

Hh 2

nocen-

nocentium vel proficuarum dum vnice saepe Equifeti nomini inhiandum est. Parce valde in vniuersum vsurpatur.

HERBA adstringens omnium fere iudicio est. Negatur id ad minimum de Equifeto aruensi, vt cuius infusum non nigrescit per vitriolum martis. A bobus Equif. aruense intactum relinquitur, praeterquam peregrinis vel fame coactis, qui ex hocce pabulo tabescunt (LINN. *Flor. Suec.* p. 367.). Ex Equifeto copioso inter pauca gramina crescente demesso et in horreum illato, quo vaccae et oues per hiemem faginatae, paucissimae absque abortu euaserunt (JO. HEINR. SCHULZE in *Atf. nat. curios.* vol. 1. p. 521.). Similia de E. hyemali narrantur, vaccas praeterea inde iacturam dentium pati (GOTTSCHED *Fl. Pruff.* p. 66.). Diarrhoea in vaccis enascitur, quin immedicabilis, vt HALLERUS (*l. c.*) casu singulari obseruauit. In armentis mictum cruentum quoque creat (*Holl. Mäatschapp.* tom. 8. p. 159.).

Inde iam ad vim lotii pellendi, quae hinc inde notatur (LINN. *Mat. med.* HALL.) concludi quodammodo potest. Sed et profuit Equifetum aqua decoctum ac calide extrinsecus pūbis regioni impositum, eiusque fomentum in connubio decocti
pro

pro potu (RIEDLINUS in HEUCH. *Oper. pag. 253.*).
 Cum quibus haud facile comparari potest aliorum
 laus in mictu cruento sedando (*Comm. Nor. 1733.*
p. 286.). In nephritide calculosa decoctum herbae
 Equiseti ex cereuisia alba adiecto butyro et melle
 tanquam domesticum, sed non spernendum reme-
 dium proponitur (HOFFM. *Med. syst. tom. 4. P. 2.*
p. 386.). Dum dissuadet in calculo HOYERUS (*Ac.*
nat. curios. Cent. 1. 2. p. 127.) ex casu vnico Equi-
 setum, non de eo solo, sed combinato cum baccis
 Juniperi in puluere loquitur. Dissensus hi tanto
 nocentiores esse possent, nisi in hodierna praxi me-
 dica rarissimum esset Equiseti nomen.

ORDO LII.

M V S C I.

LYCOPODIUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 793. *Gen. pl.* p. 561.

558.

Pharm. LYCOPODII f. MVSCI CLAVATI
Semen; Herba.

Lycopodium clavatum; foliis sparsis filamentosis, spicis teretibus pedunculatis geminis LINN. *Spec. plant.* p. 1564. Muscus terrestris clavatus c. B. *Lycopodium vulgare pilosum amfragosum et repens* DILLEN. *Hist. musc.* p. 441. *tab. 58. fig. 1.* Depictum quoque sistunt *Flor. Dan. tab. 126.* et REGNAULT *Botan.* Le Pie de Loup. Perennat in fyluis abiegnis item in torfaceis, ericetis, inuiis arenosis.

SEMEN f. PULVIS, POLLEN, SULPHUR f. FARINA (vt hodie Suecis) Lycopodii latet forma pulueris pallide flauis in spicae binaluibus et reniformibus capsulis, vt DILLENIUS HALLERUSQUE illas vocant, vel antheris, vt LINNEUS nominat. Hic ipse prout
pro

pro vero antherarum polline, non femine, istum pulverem habet, ita et HALLERUS (*Hist. stirp. Helv. P. 3. p. 19.*). Erumpit sponte capsulis dehiscen-
tibus; pro usu autem muscus refecatur, antequam squamae spicarum pateant, et ficcato eo dein domi-
conquassatione spicarum pulvis excutitur. Maturatio contingit Augusto mense vel Septembri. Cri-
bratione facta servatur vasis probe clausis.

Pulvis hic omni odore et sapore destituitur. Aquae iniectus superficiem servat, diuturna tamen agitatione pars fundum petit. Constat ex globulis minutissimis. Contrectatus digitis mollitiei sensum excitat et potius pinguedinis quam ficitatis, et adhaeret digitis. Insperfus flammae candelae vel alius ardentis corporis accenditur cum fulguratione et strepitu, non autem candenti carboni impositus, super quo ipso fumans lente consumitur.

Aqua valde exiguum extrahit, scilicet ex pul-
veris uncia vna grana modo octo; spiritus vini au-
tem octauam totius partem, quae ipsa vel extra-
ctum resinofum vel oleum est, utrumque nauseosi
saporis (NEUMAN. *Chym. vol. 2. P. 3. p. 263. sq.*).
Plures quoque igne aperto naturam eius rimati
sunt (WEDEL. *Diss. de musco terrestri clavato, p. 19.*

NEUM. *l. c.* p. 262. BERG. *Mat. med.* p. 852.). omnesque copiam olei empyreumatici obtinuerunt, e. g. NEUMANNUS, qui ex quatuor vncias pulueris huius supra duas cum dimidia vncias eius elicuit. Paullo minus cel. BERGIUS, qui et curatius in diuersam transgressorum naturam inquisiuit; etenim eadem quantitas pulueris erogauit phlegmatis aciduli lutei drachmas sex, olei liquidi nigricantis totidem et olei butyracei collo vasis retorti adhaerentis fusco lutei drachmas duas, remanente in fundo carbone atro fragili. Sic igitur eadem redundant ex hoc puluere, ac ex cera, quam apes ex polline antherarum effingunt. Puluis quoque Lycopodii proxime dicto pollini e. c. ex Abiete, Typha, Lupulo rel. specie et colore simillimus est.

Sane omni attentione dignus iste in medicina est, si vel vnice contra intertriginem infantum tenellorum valeret. In hac vero et efficacissimus est, et tutior longe cerussa, quae saepe eclampsiam suscitatur, et puluere cyprio insperfo, qui scabiei saepe causa existit. In omnibus familiis, certe in Suecia hoc sine notissimus (Conf. ROSENSTEIN *om Barns Sjukd.* p. 25.). Simplex insperfo per flocculum Gossypii sufficit ad excoriationem arcendam et, vt ipse

ipse vidi, amplam profundamque superandam. Casu difficiliori, quo iam pus contrahi coepit, fidum reperi Vnguentum, a ROSENSTEINIO (*loc. cit.*) commendatum ex Vnguenti rosati (non cerati, vt iste innuit, quoniam hoc iusto durius est) vncia dimidia, Florum Zinci, Farinae Lycopodii drachma vna. Extensa etiam pulueris Lycopodii applicatio ad vlcera manantia serpiginosa, vlcera crurum (HELWICH in *Ephem. nat. cur. Cent. 9 et 10. p. 316.*). — Vulgaris est pro pilulis conspergendis ne cohaereant mutuo, et quo sapor ingratus paullisper celetur.

Non aequae certa sunt, quae de vsu interno sequuntur, quibus tamen fides olim habita haud mediocris. Vrinae difficultati subuenire perhibetur, cuius retentio in infante quum causa existeret epilepsiae, vtrumque malum puluere sublato fertur (WEDEL. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. Ann. 3. Obs. 15.*). Nominatim in difficultate vrinae infantum laudatur (WEDEL. *Diss. cit. p. 26.* LENTIL. in *Miscell. nat. cur. Dec. 3. App. ad ann. 5 et 6. p. 98.*). Nephriticis (WEDEL. *Dissert. l. c.*), imo calculosis (CONR. GESN. *Epist. p. 92. b.*), prodesse pariter creditus. Infantibus laborantibus cardialgia et torminibus

Hh 5

ventris

ventris flatulentis a mulierculis Misnensibus, certe non conspicua auctoritate, olim propinatus (GARMANN. in *Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 1. Obs. 17. p. 198.*). Vt taceam alia, vix credibilia a WEDELIO (*Diff. cit.*) vbertim propofita.

Fulguratio, quam dixi puluere flammae in-
 sperfo conspici, ignibus artificialibus idoneum
 eundem reddidit. Quo fine et Persae illum in
 Russia copiose coemtum item Russi adhibent (OLEA-
 RII *Reisebeschreibung nach Musfkau und Persien, lib. 4.
 cap. 24. p. 342.*). Serius innotuit substitui huic
 eodem scopo posse pollen Typhae latifoliae L. quod
 commodius colligitur (NITSCHMANN in *Beschäftig.
 Berl. naturf. Freunde, vol. 3. p. 437.*).

HERBA. Rarius longe praecipitur. Vomitum
 in quibusdam decoctum ciet (WELSCH in *Mischomim.
 infert. Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 31.
 VICAT Memoire sur la Plique Polonoise, p. 58.*). In
 plica Polonica testimonio non vno eximia praestat,
 indeque stirps haec Plicaria dicta. Eo fine deco-
 ctum tam interne, quam ad lotionem capitis ad-
 hibere visum est, item linimento herbam excipere;
 in comparatione cum aliis medicaminibus adeo
 omnem paginam absolueret expertus quidam affir-
 mat

mat (*Breslauer Samml.* 1720. p. 403.). Quibusdam placet herba Lycopodii et Brancae vrsinae iunctim coquere et fermento addito acidiusculum potum parare, sicque pro consueto potu et ad iuscula fumere; non neglecta tamen lotione ope decocti saturati (A BERNIZ in *Miscell. nat. cur.* Dec. 1. Ann. 2. p. 94. sqq.). Suffecit subinde sola decocti cum aqua vel cereuisia parati fomentatio calida vel tepida per lintea bis vel ter de die, vnde dolores ac spasmi sopiti, cutis rigida et arida emollita, pori ac meatus obstructi et contracti referati sunt (ERNDETEL *Warsavia physice illustr.* cap. 6. p. 210.). Magni quoque facienda est hac in re experientia cl. VICAT (*l. c.* p. 58.), qui semper salutarem effectum sibi attulisse in aegris huius generis asserat, continuans usum decocti, quamdiu absque vomitionibus illud ferre valuerunt.

Integritatem restituere vino pendulo seu fluctuanti, quod iam lentorem contraxit, Lycopodium in dolio suspensum legitur (SCHWENCKFELD *Catal. stirp. et fossil. Siles.* p. 141.). Imitatione dignum est, storeas (Matten) palmaris circiter crassitie parare ex recenti huius vel Lycopodii annotini herba apte contexta, pro calceis ante introitum perianuas

ianuas conclauium detergendis, prout vulgare in Suecia est; ita et munditiei conclauium consulitur et oculi grata virescunt.

559.

Pharm. MVSCI ERECTI *Herba.*

Lycopodium Selago; foliis sparsis octofariis, caule dichotomo erecto fastigiato, floribus sparsis LINN. *Spec. pl. p. 1565.* Selago vulgaris Abietis rubrae facie DILLEN. *Hist. musc. p. 435. tab. 56. fig. 1.* Muscus erectus ramosus saturate viridis c. B. Selago tertia Thalii JAC. BREYN. in *Miscell. nat. cur. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 183. c. fig.* Depictum porro vide in *Flor. Dan. tab. 104.* Perenne in rimis faxorum, fyluis acerosis, iuniperetis sterilissimis Europae borealis; nobis in Bruçtero.

Rusticis loco natali hinc inde domesticum; in reliqua praxi medica desuevit.

HERBAE fapor non amarus nec acris, attamen gustui aduersus. Vomitum ciet vehementem (BREYN. *l. c. p. 184.*); item aluum fortiter purgat. Decocto in hunc finem vtuntur in Ingrida (GORTER *Fl. Ingr. p. 66.*); infuso in Smolandia (LINN. *Amoen.*

Amoen. vol. 7. p. 305.), vbi in dosi saepe peccant, quae haecenus non satis definita est. Meretrices foetum ea pellere aliquando tentarunt, vnde olim ex officinis suspectis hominibus non vendita (*BREYN. l. c.*). Rustici Suecici narratur exemplum, qui se ipse coniugem et familiam siphilitide laborantes decocto sanauit (*LINN. l. c. p. 382.*). Lotione decocto facta rustici in Suecia equos, vaccas, sues aliaque pecora a pediculis liberant (*l. c.*). Anceps vero est periculum in hominibus contra haecce infecta, caput enim inde turbari maxime, cognitum (*BREYN. l. c.*). Sugillationes ex lapsu in fomentatione discutit plurimum consensu.

POLYTRI-

POLYTRICHUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 795. *Gen. pl.* p. 563.

560.

Pharm. ADIANTHI AVREI *Herba.*

Polytrichum commune; caule simplici, anthera parallelepipedata. Var. *a.* LINN. *Spec. pl.* p. 1573. *Polytrichum aureum maius* C. B. *Polytrichum quadrangulare vulgare*, Jaceae foliis ferratis DILL. *Hist. musc.* p. 420. tab. 54. fig. 1. Imaginem quoque sistit *Fl. Dan.* tab. 295. item REGNAULT *Botan.* La Percemouffe. In locis vliginosis et humidis crebrum.

HERBAE vsus euiluit et quae passim de ea recensentur vires fidem fere superant et superstitionem redolent. Capillarium vna, sicque communi cum reliquis laude sreatui pituitae in pulmonibus collectae promouendo apta iudicata, aequae ambigua auctoritate. Decoctum capillorum radices firmare, et caluitiem tollere creditur. Adstringit certe aliquantum, hinc sine dubio salus in calculosis et obstructione viscerum percepta (Conf. FUCHS. *Hist. stirp.* p. 629.).

Sunt

Sunt et oeconomica quaedam commoda, quae ruri inde petuntur. Ita aspergilli loco est haec stirps ad panes vel alias res eodem rigandas. Ob bibulam naturam spongiae vicibus fungitur pro absorbenda aqua. Scopas quoque inde Westrogothi conficiunt, quibus furnos euerrunt. Huic vsui accommodatior mihi videtur, quam pro verriculis vestium puluere conspurcatarum, quae inde Belgae parare feruntur (JO. BAUH. *Hist. stirp. tom. 3. p. 753.*). Vrsi lectum inde sibi parant hiemationi intenti (CONF. LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 379. 380.*). Ea Lappones sese obtegunt sub dio pernoctantes frigida nocte (*l. c.*). Hisce vsibus tanto magis idonea est, quum aliquando ad longitudinem cubitalem perueniat. Et pro stragulis excinditur cespes quadrangularis trium vlnarum latitudine et longitudine, nimirum ex Polytricho pro foeminino habito, et quatitur nonnihil, vt folia acerosa, si qua immerfa, et terra adhaerens separentur. Corpori autem contigua est modo pars a solo auersa; sic sanus mollisque lectus obtinet. Lectu digna sunt, quae disertis verbis flore aetatis de hac re memoriae prodidit diuus LINNEUS (*Fl. Lapp. p. 312.*).

 ORDO

ORDO LIV.

A L G A E.

L I C H E N.

LINN. *Syst. veg.* p. 805. *Gen. pl.* p. 566.

561.

Pharm. VSNEAE f. MVSCI CRANII HVMANI
Herba.

Lichen saxatilis; imbricatus foliolis finuatis scabris lacunosis, scutellis folio concoloribus LINN. *Spec. plant.* p. 1609. — — scutellis badiis *Syst. veg. ed.* 13. p. 806. HOFFM. *Enumer. lichen.* p. 84. tab. 16. fig. 1. Lichenoides vulgatissimum cinereo glaucum lacunosum et cirrosum DILL. *Hist. musc.* pag. 188. tab. 24. fig. 83. Lichen opere phrygio ornatus VAILL. *Botan. Paris.* tab. 21. fig. 1. Lichen laciniatus, β arboreus WEISS. *Pl. crypt. Gott.* p. 56. Sermo hic est praeunte LINNEO in *Mat. med.* non de illa Varietate, quae rupibus adhaeret, sed de arborea, in arborum corticibus vulgari, nec in sepibus et aliis lignis vetustis rara.

Triste

Triste monumentum struit credulitatis et superstitutionis, quum olim praestantiam singularem a lichenibus vel muscis exspectarent, qui craniis humanis innascerentur, cuius humanae imbecillitatis memoriam seruant multi vetustiores libri practici et de materia medica conscripti (Exempla vide, si placet, in ZORN. *Botanol. med.* p. 447.). Aditus aëris liber ad harum stirpium generationem quum requiratur, in craniis hominum violenta morte abreptorum et sub dio iacentium quoque procrefcere posse palam est. Non vna autem nomine *Vfneae* selecta: sed quaedam *villosae* dictae ex *Hypni* genere (Conf. DILLEN. *l. c.* p. 190. VOGLER *Diff. de muscis et algis valetud. seruiantibus*, p. 15.); aliae autem *crustaceae*, scilicet *Lichen puluerulentus* SCHREB., *saxatilis* et *omphalodes* L. Eminent praeiudicio *Lichen saxatilis*. Si quid vere in haemorrhagiis, dysenteria et vulneribus valuerit, id foli licheni, non cranio humano, deberi hodie quilibet agnoscat. Nec ab hocce quispiam derivabit amplius vim antepilepticam, quae in ipso lichene magis quam dubia est.

Longe dignior hic lichen est, qui notetur ob vtilitatem in arte tinctoria, in qua serioribus

Appar. medic. Vol. V. Ii tempo-

temporibus lichenum pretium curatius stabilitum est, LINNEO, ni fallor, facem praefereute; (qua de re consuli possunt cll. GEO. FRANC. HOFFMANN *Diss. de vario lichenum usu*, Sect. 1. Erlang. 1786. et *Commentatio* EJ. ab acad. Lugdunensi Gall. *praemio distincta*; AMOREUX *Recherches et experiences sur les divers Lichens* 1787; item WILLEMET *Lichenographie economique* 1787.). Nec rustici modo in Oelandia et Gothlandia colore bruno s. purpurascete fila lanca eo tingunt (LINN. *Oländska och Gothländska resa*, p. 30. 101. 209.), sed et praestantioris ordinis homines in Noruegia eo lanam pro suis vestibus imbuunt. Et Leithae in Scotia officina prostat, in qua ducenti homines occupantur hocce lichene colligendo, qui in pulverem redactus et aqua maceratus colorem pulchrum et constantem chermesinum erogat (FERBER *N. Beyträge zur Mineralgeschichte*, vol. 1. p. 455.). Pro additamento vario alii quoque inde colores emergunt (V. HOFFM. *l. c.* p. 27.).

562.

Pharm. MVSCI ISLANDICI Herba.

Lichen Islandicus; foliaceus adscendens laciniatus, marginibus eleuatis ciliatis LINN. *Spec. pl.* p. 1611.
 Var. α . CRAMER *Diff. de Lichene Islandico, Erlang.* 1780. Lichenoides rigidum, eryngii folia ferens DILL. *Hist. musc.* p. 209. tab. 28. fig. 111.
Lichenoides islandicum HOFFM. *Pl. lichenof. vol. 1. fasc. 2. tab. 9. fig. 1. p. 41.* Conf. icon in *Flor. Dan. tab. 155.* Crescit in septentrionalium regionum fyluis acerosis sterilibus super terra, item locis alpinis et montanis. Nec fugit australiores regiones, vt Italiam superiorem, Galliam meridionalem, Heluetiam, Auftriam. Copiosus in Islandia prouentus et vsus nomen dedit. Nobis creberrimus in fyluis Hercynicis et monte Bruçtero.

Princeps lichenum, quin totius algarum familiae est, si vsum spectes, vt qui tam corpori salubriter alendo sufficit, quam morbis variis alias deuictu difficilibus arcendis, auerruncandis. Inter praestantissima igitur hodie medicamina splendet, qui ante aliquot annos in enumeratione horum

Id 2

vel

vel omiffus exftitit e. c. in cll. LEWIS, ALSTON, SPIELMANN libris de *Mat. med.*, vel breui modo difquifitione diftinctus.

In colligendi eum tempore Iflandorum more merito imitamur, qui illum pro vfu cibario nonnifi aëre humido inualefcente vel pluuia incidente congerunt, quoniam ficca tempeftate vel fole fplendente a mufcis vel faxis, quibus inhaeret, aegrius diuellitur, facile frangitur et manus cufpidibus marginis lacerat. Arbitrantes triennium requiri ad perfectionem acquirendam, tertio tantum anno eundem locum petunt (OLAFSEN *Reife durch Island*, vol. 1. p. 85.).

Nihil in odore memorabile hic lichen habet, praeter algarum et fungorum folitum; decoctum vero eius aqua factum nonnihil fragrans fentitur, lacteum vix ita. Maflicatione amarus fapor mox euoluitur, qui tamen nihil ingrati admixtum habet, licet fatis intenfus. Aqua coctione recipit eum, fed adeo tamen tenax inhaeret licheni, vt decoctum vigefimum adhuc manifefta amaritiei veftigia prodat (EBELING *Diff. de Quaffia et Lichene Islandico*, p. 40.). Lac fi fubftituitur, ob oleofas fuas partes amaritiam aliquantifper temperat. Penetrat ama-

rities

rities stirpis in ipsum lac nutricis, ita vt illud sugere infans detrectet (KÖLPIN casu singulari in PALLAS *N. nord. Beytrüg. vol. 2. p. 343.*). Decoctum aqua factum colorem luteum prae se fert, affusa autem solutione vitrioli martis colorem induit rubrum (EBELING *l. c. p. 40.*); et alio experimento infusum aquosum induit hocce additamento colorem e rubro badium, magis tamen rubrum, quam badium (CRAMER *l. c. p. 21.*). Lacte coctus hoc per triduum et ultra contra coagulum tuetur (MYGIND in SCOPOLI *Ann. hist. nat. 2. p. 113.*).

Complures exstant, qui chemicis experimentis in naturam eius abditam inquirere tentarunt, et horum quidam a vehementiori ignis gradu adhibito lucem quoque exspectarunt, prouti HIÄRNE in *Vet. Acad. Handl. 1744. p. 176. sqq.*) et cl. FUCHS (in CRELLS *chemisch. Annal. 1787. vol. 1. pag. 144.*). Equidem praecipue subsistam in iis experimentis recensendis, ex quibus aliquod in re medica commodum peti potest. Ex lichenis vnciiis quatuor, cum aqua repetito affusa coctis, mucilaginis e rubicundo cinereae albicantis subamarae vnciae fedecim cuidam rem exploranti emerferunt (TROMSDORFF *Diff. de lich. Island. p. 12.*). Alius (EBELING

l. c. p. 42.) fere duplo plus, quam iste, mucilaginis amaræ rubicundæ obtinuit eiusdem fere consistentiæ, ac Gummi Arabicum triplo aquae solutum. Lichenis vnciae quatuor cum libris circiter viginti quatuor aquae per sex fere horas, donec librae circiter duae supersint, coctæ post colationem et refrigerium gelatinam erogant amaricantem, quae in extractum densata pendet vncias duas et drachmam vnam, et hoc quidem omni fere amaritiae destituitur (CRAMER *l. c. p. 15.*). Est (EBELING *l. c. p. 44.*), qui paullo plus elicit (Conf. HERZ *Briefe an Aerzte, 2. Samml. p. 91.* PAULIZKY *medic. pract. Beob. 1. Samml. p. 30.*). Extracti spirituosi autem primi ex tinctura oliuacea nonnisi drachmas duas et scrupulos duo ex lichenis vnciis quatuor lucramur, quod tamen cedit amaritiae extracto spirituofo secundo, ut quod ipsum amaricans subadstringens et nauseosum est (CRAMER *Diff. cit. p. 17.* Conf. EBELING *p. 44.*, qui paullo minus elicit HERZ *l. c.* PAULIZKY *l. c.*). Longe plus itaque extracti aquosi, quam spirituosi, licheni huic inest. Mucilago eam tenacitatem habet, ut chartam leniter conglutinet (EBELING *loc. cit. p. 42.*). Vncia istius dimidia cum olei amygdalarum aequali quantitate trita illud aquae vnciis sex miscibile reddit;

item

item oleum Ricini et Terebinthinae cum aqua combinat, ita tamen, vt haec olea post aliquot horas superficiem aquae petant; concussione subsequente iterum coniungenda. Subigit quoque camphoram, eiusque prout olei Terebinthinae saporem vrentem et olei Ricini amarum mitigat (EBELING *l. c. p. 42.*). Nullae vero partes amylicae nec glutinosae euolui possunt, quae in farina feminum variorum tamen latent (CRAMER *l. c. p. 14.*). Destillatione cum aqua prodit liquidum debilissime acidulum et subacre (EBELING *l. c. p. 43.* CRAMER *l. c. p. 22.*). Ex iis, quae vehementiori igne eruta, hic nominatim terra martialis, quae exigua quantitate combustione comparet, commemoranda (CRAMER *l. c. p. 25.*); paucillum modo salis alcalini fixi inest; taceo indissolubiles partes (CRAMER *l. c.*).

Ex hisce igitur colligitur, lichenem Islandicum fere ad dimidium pondus mucilaginosas et pauciores partes resinosas continere, quae ipsae vna cum mucilagine aqua suspensae haerent, admistas quoque esse amaras et blande adstringentes. Vnde tam nutriendi vi, quam roborandi et antiseptica excellere iam hariolando patet, id quod vterius experientia confirmat.

Ii 4

Carnem

Carnem bubulam infusum lichenis huius vt alia adstringentia contra putredinem per tempus tuetur (EBELING *loc. cit.* p. 41.) ad 70 horas vsque (CRAMER *l. c.* p. 26.), itaque paullo debilius quam cortex Peruvianus. Alia experimenta cum sanguine et bile putrida docent eiusdem vim antisepticam; quin intra bihorium bilis putrida omnino integritatem suam recuperavit (HERZ *Briefe an Aerzte*, 2. *Samml.* p. 94.).

Alimenti nomine dignum esse, vsu apud Islandos quotidiano abunde condocemur. Paucis modo verbis eundem significauit BORRICHIVS (in *Act. med. et phil. Hafn.* 1673. *vol.* 1. p. 126.). Iam vero nouimus, eam gentem cateruatim cum equis tentoriis et reliquis ad vitam necessariis per vnam vel duas hebdomades sese conferre ad loca, vbi crescit, lichenem hunc colligendi causa, quem in faccis equorum dorso impositis reportant. Seruatur plerumque pro vsu intra facculum confusus, dein vltius in farinam conterendus; alii vero eundem aqua prius ablutum in particulas tenues concidunt (TROILS *Resa til Island*, p. 79.). Eius tonnae duae aequiparantur tonnae vni farinae frumentaceae vi nutriente. Pultem Islandi plerumque

que

que inde parant praegressa emollitione in aqua per diem, qua ipse exiit amaritie, quae inest. Haecce puls coquitur in sero lactis, donec in gelatinam transeat, deinceps vel calide cum lacte vel frigide cum sero lactis editur; alii post emollitionem in aqua lichenem concidunt, vel siccant illum igne vel sole, quo indurescat et fragilis fiat, tumque intra saccum contusum lacte coquunt: ita ferculum gratum et facilis digestionis beneque nutriens emergit (OLAFSEN *Reise durch Island*, vol. 1. p. 86. Conf. de sapore et salubritate iudicium cl. HORREBOW *tilforladelige Esleretninger om Island*, p. 88. et HJÄRNE in *Vet. Acad. Handl. l. c. p. 172.*). Norrlandi (teste HENR. BENZELIO in HARMENS *Diss. de med. Lapponum* inserta HALLER. *Coll. pract. dissert.* vol. 6. p. 723.) pulmenta sic inde parant, quod lichenem bene purgatum aquae calidae iniiciant, quam post unam alteramue ebullitionem abiiciunt, superinfusa dein frigida aliquoties lauent, tum minutissime concisum lacte decoquant, addito sub finem pauxillo salis et, si placet, Cinnamomi. Farinae tantillo addito cum fermento in panem conuerti potest, quo tamen Islandi non vtuntur (OLAFSEN *l. c.*), et ob amaritiam, siue simplex maceratio in aqua praecedat nec ne, ingratus est et

nigredine quoque displicet (CRAMER *l. c. p. 54.*). Ferri tamen potest, si lichen quater antea coctus parua farinae triticeae quantitate miscetur, sed tum ultra dimidium ponderis lichenis coctione perit (EBELING *l. c. p. 47.*). Tam bene autem lichen more solito paratus nutrit, vt et operariis satisfaciat (OLAFSEN *l. c. p. 86.*). Memorabile nutriendi eius virtutis exemplum existit in nouissimo itinere aliquot botanicorum Suecicorum, qui per aestatem a. 1788. Laponiam adierant. Hi annonae calamitate per Angermanniam septentrionalem et Bothniam occidentalem fere oppressi, famem per quatuordecim dies hoc fere vnice lichene, abundanter ibidem crescente, fatiarunt, ita nimirum, vt per noctem aqua praecipue calida maceraretur, et aqua defusa lacte in pultem tenuem coqueretur (*Allmänna tidningar* 1789. *P. 2. n. 43.*). In Carniola faginantur eodem fues, vt vix alio cibo magis pinguescant; et equi bouesque macri in ea loca aguntur, vbi solus ille copiose prouenit, vnde intra tres vel quatuor hebdomades pingues euadunt et amissas vires denuo recuperant (SCOPOLI *Ann. hist. natur. 2. p. 111.*).

Habent cum hoc lichene alii quidam hoc commune, quod nutritiis particulis scatent, et
vel

vel vere hominibus vel brutis in escam cedunt. Vescuntur scilicet Islandi deficiente prima Varietate hactenus dicta α .) etiam Varietate β .) LINN. Lichenis Islandici — foliis tenuioribus et crispioribus DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 28. fig. 112; et Var. γ . EJUSD. *tenuissimo* LINN. f. Lichene aculeato SCHREB. *Spicil.* p. 125. Coralloide tenuissimo nigricante DILL. *l. c.* p. 113. tab. 17. fig. 32.; porro Lichene niuali L. Lichene proboscideo L. In campis Russiæ Asiaticæ australis populi vitam nomadicam degentes Lichene esculento (PALLAS *Reise d. Rußl. t. 3.* p. 760. tab. II. fig. 4.) vitam aliis deficientibus sustentant. Et cui non in mentem veniet, Tarandis per longam hiemem primarium pabulum esse Lichenem rangiferinum L., quem, exsuccum licet, ingerunt tam salubriter, vt inde pinguescant. Locò tot aliorum, quæ annonæ charitate infestante egestati subuenire creduntur, maior, quam vulgo fieri solet, lichenum ratio merito haberetur.

Videtur cum salubritate cibaria lichenis Islandici pugnare, quod quidam alui deiectiones inde cieri contendunt. Huius effati BORRICHIVS (*l. c.*), quantum sentio, auctor est, qui narrat incolas Islandiæ primo vere eundem adhibere ad humores
corpo-

corporis noxios euerrendos, vim autem hanc expirare sensim eo tempore, quo in victum adhibeatur s. aestiuo. De recente videtur loquutus fuisse, adeo de purgante vi conuictus, vt lichenem hunc *Muscum catharticum* vocauerit. Ita collocavit TH. BARTHOLINUS decoctum aqua factum inter purgantia (*Med. Dan. domest.* Locum in libro non in serie dicendorum rigoroso non inueni, sed HALLERUS bis id citat in *Bibl. bot. vol. 1. p. 506.* et *Bibl. pract. vol. 2. p. 658.*) LINNEUS (*Fl. Suec. p. 413.*) primum aquam, qua infunditur, reiici iubet, ne aluum moueat. Solent amara in vniuersum eam blande soluere, vt non mirum, si id quoque a lichene hoc contingeret. Quod id vero sub esu vulgari apud Islandos non obseruetur, vel a praegressa decoctione et decantatione aquae vsurpatae deriuari potest, vel ab additamento lactis, vel etiam a consuetudine, sub qua corpus facile contra vires medicamentosas obduratur. Non vnice, quantum apparet, tenello et verno licheni haec cathartica vis competit, an fortior sit in hoc, experimentis nondum constitit; nec Islandi eo fine vnquam lichene hoc hodie vtuntur. Blandam alui laxationem in se expertus est cel. HÄRNE (*l. c.*), quum experimenti causa puluem tenuem ingereret.

reret. Nec nisi aequalem aluum et facilem sub
 sub vsu quotidiano Islandi sentiunt (OLAFSEN *l. c.*
p. 86.). Sub vsu medico a se praecepto in qui-
 busdam aluum duxisse monet cl. MYGIND (SCOPOLI
Ann. med. hist. nat. 2. p. 112.); id quod ipsemet co-
 gnoui. Quod cl. SCHÖNHEYDER (*Collect. Havn. vol. I.*
p. 129.) apud infantes quosdam, qui antea morbillis
 laborauerant, post haustum decoctum diarrhoeam
 obseruauerit, potest syrupo scillitico addito forsitan
 tribui. Contra ea in compescendis adeo alui pro-
 fluiuis hic lichen valet, vt postea pluribus indicabi-
 tur. Sane non minimum argumentum commendandi
 eum in morbis hoc est, quod aluum non sistit, sed
 apertam mollemque seruat, qua in re aliis mucilagi-
 nosis, vt Gummi Arabico, radici Salep, quae multis
 eam obstipant, haud parum praeferendus.

Ab Islandis primam virtutis medicae notitiam
 profectam esse probabile est, qui ipsi in phthisi
 aliisque quibusdam pectoris morbis lichenem magni
 faciunt (OLAFSEN *l. c. p. 86.*); sicuti in Grönlandia
 Lichen Grönlandicus (*Flor. Dan. fasc. 8. p. 8. tab.*
466.) edulis multis in haemoptysi opem fert.
 BORRICHIVS (*l. c.*) iam suo tempore pharmacopolis
 Danicis notum fuisse fatetur. Aliquot annos post
 scilicet

scilicet circa a. 1683. cel. HJÄRNE (in *Act. Laborat. chym. tentam.* 6. quod abbreviatum fistitur in *K. Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 170. *sqq.*) in haemoptysi et phthisi vlcerosa pulmonum, addidit et scorbutum, optimo successu tentavit, aliosque ad idem beneficium arripiendum excitavit. Iamque a. 1737. (quo edebatur *Flora Lappon.* vid. p. 340.) notavit optimus LINNEUS, qui tantis nixibus applicationi rei herbariae in vitam communem operam dabat, plures phthysicos iusculo ex hoc lichene costeo se per longum tempus sustentasse absque incommodo et fere absque manifesto laxationis alui effectu. Sed nescio, quae obliuio vel torpor practicoꝝ mentes tanta annorum intercapedine obsederit, vt medelam morbi, in quo nihil probabilis vsus intentatum relinqui debet, non curarent, forsitan vana purgantis fortioris ignominia absterriti. Resuscitavit tandem memoriam eius meritissimus multiplici nomine SCOPOLI (*Ann. hist. nat.* 1. 1769. p. 112. et *Ann.* 2. p. 141.), euulgato tam a cl. MYGIND, quam a se ipso, in morbis quibusdam successu notato. Iam vero nemo facile medicorum in nostra Europa existit, cui non praestantiam eius explorandi occasio suppetisset.

Celebrem

Celebrem potissimum eum reddidit praeconium in phthisi eaque pulmonum, nec modo efficaciam suam prodit sub minis variis phthiseos subsequuturæ, sed et vera exscreatione vel pituitæ vberioris vel puris contingente. Phthiseos quidem origo non ab omnibus medicis, qui casus peculiare memoriae prodiderunt, declarata existat; attamen a non paucis. Aliquando sputa purulenta hæmoptyseos prægressæ fuerunt sequela, attamen omnino sanata (SCOPOLI *Ann.* 1. p. 115. 116. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 104.). Hinc deucta hæmoptysi ad roborandos pulmões egregie lichen confert, ut vel ipse aliquoties expertus sum; imo eadem phthisin comitante (HERZ *Briefe an Aerzte*, vol. 2. p. 98.). Quin in hæmoptysi magis ab atonia pulmonum, quam diathesi inflammatoria (quæ si præsto est, plethora et febris antiphlogisticis prius minui debet) dependente, egregius (HERZ *l. c.* CRAMER p. 38. *Cas.* 4. 5.). Aliquando fomes venereus in phthisi subest, quo casu connubium lichenis Islandici cum mercurio dulci obicem malo ponit (TODE in *Collect. soc. Havn.* vol. 1. p. 174.): saltem solatium huius generis phthificis lichen affert vitamque prolongat (TROMSDORFF *Diff. cit.* p. 14.). Quidni vero in qualibet alia acrimonia metastatice ad pectus conuersa

conuerfa et ad phthifin vellicante, vt arthritica, fcorbutica, obtundendo acre et corroborando pulmonum per tuffim relaxatas fibras, prodeffet. Ita quae morbillis absque praeuia pulmonum inflammatione fufficit tuffis cum exfcreatione purulenta et reliquo phthificorum fymptomatum fatellitio hocce auxilio apud plures infantes deuicta (SCHÖNHEYDER *l. c. p. 128.*). Notiffima funt fubdola et specie lenitatis fallentia phthifeos initia, quibus tamen tempeftiue obuiam ire omni cura fagacior quilibet enititur. Prodromorum fignorum confuetiffimum, tuffis pertinacior, et haud raro caufa antecedens erupturi mali, felici aufu faepe lichene hocce tollitur, etiamfi inueterata (SCOPOLI *p. 116. fq. Obf. 10. 11. 12. CRAMER Diff. p. 35. Caf. tres.*). Confenfuali aliquando ex ventriculi vitio enafeitur inquilinum pulmonum; quodfi prius infefitari arguitur, nonnifi repurgato antea ventriculo ad lichenem cum fuffeffu proceditur (STOLL *Rat. med. P. 2. p. 324.*). Sputa aliquando comitantur tuffim foetida, viridia et fubpurulenta, attamen inde conuicit (HERZ *loc. cit. p. 73. fq. Caf. 7. 8. 9.*). Sic et tuffim poft morbillos fuperfitem confopiuit (HERZ *l. c. p. 79.*). Non minus catarrhus inueteratus, qui faepe in phthifin tranfit, eo difcutitur (TROMS-

DORFF

DORFF *loc. cit.* p. 16. EBELING *l. c.* p. 52.). Phthisi ulcerosa affectos plures longe lenimen inde et tolerabiliorem vitam lucrari, quam perfectam sanationem, quis mirabitur? in incipiente plus ab eo auxilii sperari potest (CRAMER *l. c.* p. 39. 42. WENDT *Nachricht v. Erlang. Instit. clin.* 5. 6. p. 56.). Subinde aegri oscitantia vel vitium curationem ambiguan reddidit (CRAMER p. 47. 49. *Obs.* 10. PAULIZKY *l. c.* p. 26.). Sed aeque verum est, aliquos suppuratos liberaliori et protractiori eius usu omnino sanari (CRAMER *l. c.* p. 49. *sq.* *Obs.* 11. 12. PAULIZKY *l. c.* p. 26. *sq.* 28.).

Ast considerandum iam pretium eius singulare in phthisi pituitosa conspicuum. Progignitur illa subinde ex praegressa febre bilioso pituitosa, quo casu lichen hic egregiam opem fert (STOLL *Rat. med. P. 2.* p. 301. PAULIZKY 2. *Samml. Cas.* p. 98.). In vniuersum laxitati et imbecillitati pulmonum egregie medetur, et inundationi eorum ex serosa colluue (STOLL *l. c. P. 1.* p. 209. PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94. et casus adiecti p. 95.). Idem in spuria phthisi, quam sanat equitatio, vires exercet non mediocres, prout saepe pleuritidem aut peripneumoniam spuriam serosam et pituitosam

Appar. medic. Vol. 7. Kk

(STOLL

(STOLL *l. c.*) sanat, nunquam veram. Culpatur etiam in pleuritide inflammatoria chronica, in qua sputa cocta non purulenta sed puriformia reiciuntur, qualia in catarrho concocto, nempe ex lichene materia in hoc morbo screatu reicienda supprimitur et pectoris molestiae augentur (ID. *l. c. p.* 117.). — Depraedicandus praeterea in phthisi a suppressione fluxus menstrui emergente et in scorbutica (HERZ *l. c. p.* 98.).

In hisce dictis morbis mitigat tussim, respirationem liberiores reddit, lenit febrem, sputa corrigit, cibi appetitum auget, digestionis praesidia restaurat et vires totius corporis erigit, sudores et diarrhoeam colliquatiuam coërcet, et nutritiis particulis ita corpus replet, ut loco maciei pristinae pinguem habitum induat. Qui non sanantur mali vehementia, horum tamen conditionem tolerabiliorem reddit, et vitam protrahit. Tubercula tenacia si pulmones obsident, nulla spes auxilii a lichene capi potest, attamen non nocet (PAULIZKY *l. c. p.* 32. item 2. *Samml. p.* 108.).

Fuit quoque hic lichen in aliis viscerum exulcerationibus tentatus, nimirum in ulcere renum (QUARIN *Method. med. inflammat. p.* 209.), item in
ulcere

ulcere vteri (MOHRENHEIM *Beob. chir. Vorf. vol. 2. p. 132.*); sed hactenus casibus singularibus, nec sine aliorum iuncto auxilio.

Peculiarem commendationem in diarrhoea meretur. Virtus lichenis hoc in profluvio nec in Islandia ignota est, nam mulier ibidem diarrhoeae obnoxia quotannis, quum eadem afficeretur, eandem cum euphoria instar cibi ingestit (OLAFSEN *l. c. p. 87.*). Successit in diarrhoea epidemica, qua infantes corripiebantur, praemissa alui purgatione (TROMSDORFF *loc. cit. p. 17.*). Iuvat in diarrhoea diuturna, quae ex relaxatione intestinorum proficiscitur (PAULIZKY *Beobacht. 2. Samml. pag. 94.*); etiam aliis frustra adhibitis (HOFFM. *Dissert. de lichen. usu, Sect. 1. p. 33.*).

Dysenterias quoque compefcit. Eius rei experimenta capta in dysenteria epidemica post praeivium euacuantium usum, longeque plus praestitit, quam gummi Arabicum (TROMSDORFF *l. c. p. 17.*). Conducit autem in hoc malo, siue deiectiones alvinae cruentae siue mucosae tantum existant, ut suffecerit euacuatis prius sordibus lichenem hunc adhibere, mistum aliquando pro rei conditione mox cum opio mox cum tinctura Rhei (HERZ *l. c.*

a p. 81 ad 91.). Adfunt quoque exempla, in dyfenterii purulentis eum valuiffe, fed abfuerunt tum febris hectica et figna metaftafeos ad pectus (PAULIZKY 2. *Samml.* p. 94.).

Deiudis febribus ad roborandum et refarciendum corpus ieiunio, euacuantibus et ipfa febris confumente vi emaciatum, vix aptior, praecipue fi pulmones laborauerint, videtur alia medela lichene Islandico. — Ita in tabe qualicunque fine febre vel atrophii plurimum potest nutriente et tonica fua vi (HERZ *l. c.* p. 99.). Veneris igniculos eo ingefto accenfos in torpidis, bina exempla memorantur (CRAMER *Diff.* p. 52.).

Efficacia eius in fcorbuto (HJÄRNE), rachitide (MYGIND apud SCOPOLI *Ann.* 1. p. 113.), diabete (HERZ *l. c.* p. 100. PAULIZKY *l. c.* 2. *Samml.* p. 98.), fracturis (BREYN. in *Misc. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 3. p. 439.), nondum fatis confirmata.

Duplici modo aegris vulgo folet praecipii lichen Islandicus, fcilicet in decocto, parato vel aqua vel lacte. Lac praeferendum quidam duxerunt, vt amarities nonnihil reconderetur; forfitan et ipfo menftruo lichenem morbo confentaneum tanto
magis

magis arbitrati sunt. CIL. MYGIND, SCOPOLI (*Ann. 2. Casus varii et p. 118.*), FRITZE (*Med. Annal. tom. 1. p. 210.*) pluresque alii lacte vfi sunt. Tenacitate vero sua molestum euadit decoctum lacteum, et granat ventriculum, nec tam facile videtur vasa lactea transire (SAGAR *Syst. morb. symptom. p. 135.*), nisi longior coctio vitetur (PAULIZKY I. p. 33.), vel dilutius praebeatur. Placet vncia vna lichenis cum tanta copia lactis cocta, vt in colatura supersint vnciae sedecim. Aptius decocto aquoso pauxillum lactis pro corrigendo sapore adiicitur (WENDT *instit. clin. 5. 6. p. 55.*), licet et sit, qui connubium ingratus decocto solo aquoso putet (PAULIZKY I. p. 33.). Non diu tamen decoctio cum aqua protrahenda, nam eo perit amarities et vappidum decoctum euadit, et ob abundantiozem, quae tum contingit, mucilaginis euolutionem difficilium in minora vasa transmeat (QUARIN *Animaduers. pract. p. 82.*). Facilius fertur decoctum tenuius e. c. ex lichenis Island. vncia vna et aquae vnciiis sedecim, donec remanserint duodecim, coctis, addita post colationem absque violenta expressione dulcedine quadam, vt melle, vel saccharo, vel syrupo quodam, e. c. amygdalino. Si non tam amaritiei, quam mucilaginis ratio habeatur, possit dimidia

quantitas lichenis sufficere, modo expressio fortior accedat. Alia formula est haec: ex lichenis Islandici vncia vna per dimidiam horam cocta in aqua communi, radicis Liquiritiae drachmis tribus per $\frac{1}{8}$ horae partem infusis, quorum colatura vnciarum quatuordecim exhibeatur (QUARIN *loc. cit.* p. 332.). Sapidus quoque redditur decoctum tantillo Succolatae addito (HOFFM. *Dissert. l. c.* p. 33.). Facile adsuescunt aegri amaritiei primis diebus ingratae, tanto magis, quum robor ventriculi et totius corporis inde restaurari sentiant; quin placari breui palatum pauxillo sacchari capto deprehendi. Etiam decoctio lichenis in fero lactis dulci, in iufculo pulli gallinacei vel vitulino, non valde ingrata est (PAULIZKY 2. p. 111.). Saepe per diem vnciam vnam vel sesquialteram lichenis consumere opus est. Omni bihorio cyathus vnus vel dimidius decocti lactei vel aquosi ingeratur. Et continuatio per plures hebdomades vel in inueterato malo menses requiritur. Sed plerumque breui post lenimen sentitur. Sunt qui pultis instar, cum lacte coctae, illum capiunt, et vel sic, etiam si alia vomitu reiicerentur, eum probe tulerunt (BERG *M. m.* p. 858.). In puluere captus taedium parit. Raro extractum eius aquosum aqua solutum datur (Vid.

CRAMER

CRAMER *l. c.* p. 41.), quod ventriculo molestum pronuntiatur (PAULIZKY 2. p. 111.); vel et extractum spirituofum (CRAMER *l. c.*). Infusum non magnam vim possidet.

Nimum desideraretur ab hocce remedio si quolibet casu ab eodem vno salus expectaretur. Interpolanda contra ea vel miscenda subinde alia efficacia. Commoda resoluentia saepe vna requiruntur. Saepe connubium cum radice Polygalae in phthisi opportunum (COLLIN *Obs. circa morbos*, P. 2. p. 169. STOLL *Rat. med.* P. 2. p. 324.). Item multis miscela lichenis cum cortice Peruuiano proficit (QUARIN *Animadv. pract.* p. 81.). Praefuit aliquando, iungere illum cum herba Hyperici et Tussilaginis in decocto aquoso (FRITZE *l. c.*). In morbo diurno saepe opus est, mutare formulas ad taedium ex longo medicaminis vsu fallendum.

Ad historiam huius lichenis completiorem reddendam addo paucis illo pannum laneum colore profunde luteo tingi, si hic fragmentis lichenis confusus in cortina ferrea coquitur; Islandorum experimento (OLAFSEN *l. c.* p. 87.). Color ruber inde hactenus non potuit parari (CRAMER p. 56.); attamen addita solutione stanni armeniaco

ceruinus (HOFFM. *Diff. cit.* p. 35.). Extractum aquosum pigmenti bruni non spernendi loco ad colorandam chartam rudiorem esse potest.

563.

Pharm. PVLMONARIAE ARBOREAE s. MVSCI
PVLMONARII QVERCINI *Herba.*

Lichen pulmonarius; foliaceus laciniatus obtusus glaber, supra lacunofus subtus tomentosus LINN. *Syst. veget.* p. 1612. Lichenoides pulmoneum reticulatum vulgare DILL. *Hist. musc.* p. 212. tab. 29. fig. 113. Pulmonaria reticulata HOFFM. *pl. lichenof.* vol. 1. fasc. 1. tab. 1. p. 4. Depicta etiam exstat in REGNAULT *Botan.* La Pulmonaire de Chêne. Innascitur truncis arborum aetate prouectarum inprimis Quercuum et Fagorum. In Sibiria et in Abietibus prouenit (GMELIN *Reise durch Sibirien*, tom. 3. p. 426.). Qui vulgaris in pharmacopoliis est, Quercui inhaerescere consuevit, vnde forsitan pars virtutis deriuanda.

Integer lichen vsurpatur. Sapor mucidus subadstringens, et nonnihil acris, masticatione mollescens. Sibiricus amarus. Ex lichenis huius viciis

ciis quatuor extractum aquosum primum euoluitur quantitate drachmarum sex cum serupulis duobus, subamarum et subacre. Ex eodem lichenis pondere autem obtinetur extracti resinosi primi, altero paullo magis amari, vncia dimidia (CRAMER *Diff. de lichene Island. p. 10.* Conf. et GEORGI in *Act. acad. sc. Petropol. 1779. P. 2. p. 282. sqq.* vbi plura experimenta chemica). Coctione emergit iusculum mucilaginosum. Mucilaginis plus inest licheni Islandico, quam huic. Solutio vitrioli martis colore badio vel pallide liuido infusum eius tingit (CRAMER *l. c. p. 21.*).

Tanta amarities inest licheni pulmonario Sibirico, vt condiendae cereuisiae in patria loco Lupuli inferuiat (GMELIN *l. c.*). Iam quum praeter amaritiam simul mucilaginem complectatur, is saltim propius ad Lichenem Islandicum L. virtutibus accedere videtur. Noster omnino tam ob parciorem mucilaginem quam ob amaritiam minus manifestam efficacia inferior est Islandico dicto. Attamen a multis olim suppres illi vires tributae, nominatim in pulmonum affectionibus variis, haemoptoë, exulceratione pulmonum, tussi sicca, tabe (MATTHIOLI *Comment. in DIOSC. ed. C. BAUH. p. 732.*

CAESALP. *de plant. p. 602.*) Contra tussim peccidum vehementiorem rustici saepe nec sine successu eum adhibent (LINN. *Amoen. acad. vol. 7. p. 383.*), praecipue in tussi ouium. Forma commodissima est ista decocti, sed placuit et puluis, quo ad drachmam vnam quater de die capto haemoptylis post plethoram imminutam conticuit teste SCOPOLI (*Fl. Carn. ed. 1. p. 102.*), cui saepius profuit. Idem puluis, dosi drachmae vnius in forti infusione lichenis saccharo cando edulcata per duas vel tres hebdomades mane et vesperi captus, pluries tussim inueteratam dissipauit recentiori experimento (WILLEMET *Lichenographie econ. Sect. 1. p. 18.*).

In ictero eximiam vim saepe exseruit (LINN. *l. c.* WILLEMET *l. c.*), cuius exemplum notabile existit foeminae per biennium ictericae, sed decocto eius cum cereuisia secundaria facto sanatae (BREYN. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. ann. 3. p. 441.*).

Rarior utique in re medica hodie, quam meretur.

In Angliae ditione Herefordshire tibialia lansea eius ope tinguntur colore fusco, idque fit solum decoctione eorum lichene farctorum in aqua (DILL. *Hist.*

Hist. musc. p. 213.) Alii addunt decocto in hunc finem vitriolum viride; ope autem ligni Campefciani color brunus, decocto lichenis huius et vitrioli viridis filis laneis impertitus in nigrum mutatur (CARTHEUS. *Wahrnehm. z. Nutz. versch. Künfte u. Fabr. p. 98.*)

564.

Pharm. MVSCI CVMATILIS *Herba.*

Lichen apthosus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, verrucis sparsis, pelta marginali ascendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum laete virens verrucis nigris notatum DILL. *Hist. musc. p. 207. tab. 28. fig. 106.* Peltigera apthosa HOFFM. *pl. lich. vol. 1. fasc. 1. tab. 6. fig. 1. p. 28.* Cfr. et icon *Fl. Dan. tab. 767. fig. 1.* Alga terrestris in fyluis sterilibus acerofis habitans.

Hodie vix vllibi pharmacopolium occupat. Ad LINNEI (*Mat. med.*) mentem odor illi teter mephiticus competit. Insigni vehementia aluum purgat (ID. in *Amoen. acad. vol. 7. p. 384.*). Quae vis nominatim infuso aquoso adscribitur (*Fl. Suec. p. 418.*). Decocto eius a vetula per aliquot dies oblato expulfae sunt vomitione in ancilla rustica, torminibus, dolore ventriculi, vomitu rel. excruciat,

ciata, aliquot laruae muscae tenacis L. (LINN. *Am. acad. vol. 2. p. 62.*). Alibi id cum magna vi larvarum phalaenae pinguinalis L. vomitu cum alui purgatione iuncto contigisse legitur (*Amoen. ac. vol. 7. p. 304. Syst. nat. vol. 1. p. 882.*). Nouissimis experimentis vis anthelmintica confirmatur, quum pulveris eius grana duodecim vesperi et mane per sex vel octo dies infantibus exhiberentur, raroque spem hic lichen fefellit (WILLEMET *Lichenographie econ. Mem. I. p. 22.*).

Infusum eius lacte paratum a ruricolis Vplandiae infantibus, qui aphthis laborant, praebetur bono euentu (*Fl. Suec. l. c.*).

565.

Pharm. MVSCI CANINI *Herba* vel LICHEN
CINEREVS TERRESTRIS Ph. Edinb. Lond.

Lichen caninus; coriaceus repens lobatus obtusus planus, subtus venosus villosus, pelta marginali adscendente LINN. *Spec. pl. p. 1616.* Lichenoides digitatum cinereum, lactucae foliis sinuosis DILL. *Hist. musc. p. 200. tab. 27. fig. 102.* Depictus praeterea in *Fl. Dan. tab. 767. fig. 2.* Terrestris inter muscos.

Recens

Reçens fitum redolet, nec exiuitur hocce odore etiamfi siccatus. Sapor mucidus et lenissime acris. Extractum aquosum octauam modo ponderis partem constituit, odorem fungosum spirat et fere insipidum est, ad explorationem cl. LEWIS (*M. med. p. 351.*). Sed cl. CARTHEUSER (*Diss. de lichene cinereo terrestri, p. 8.*) dimidium ponderis obtinuit, illudque Vulnariam olens, saporis initio dulcis, dein autem amaricantis atque acris, piperis fere in modum. Vterque conuenit in eo, quod spirituosum extractum longe parcius insit; alter tamen $\frac{1}{37}$ modo totius ponderis computat, et insipidum fere pronunciat (LEWIS), alter $\frac{1}{12}$, cui saporem modice acrem et leniter amaricantem tribuit (CARTHEUSER). Quae fortiori igne euocantur nihil de natura eius illustrent, a cl. MEAD (*Oper. medic. ed. Gott. tom. 2. p. 126.*) tamen proposita.

In rabie canina et hydrophobia arcenda instar specifici in Anglia olim celebratus. Successisse feruntur experimenta in canibus bene multis Ducis Eboracensis ex alio rabido commoris (ROBERT MORAY in BIRCH'S *Hist. of the R. Society, vol. 2. p. 492. et vol. 3. p. 19.*). Sed et transit res ad homines. Ad diiudicandum eius pretium oportuit solo hocce
lichene

lichene uti, sed alia varia simul in auxilium capta: quae iuncta utinam constanter opem commorsis ferrent! Placuit connubium huius lichenis cum pipere, pulueris antilyffi nomine, cuius ab auunculo inuenti usum cum reliqua curationis ratione GEORGIUS DAMPIER descripsit primus, prout in hominibus aequae ac canibus et pecoribus adhibenda est, prolixius in litteris ad fratrem GUILIELMUM DAMPIER, navigatorem celebrem a. 1697. exaratis, (quae insertae auctoritate cl. HANS SLOANE, tum secretarii Soc., extant in *Phil. Transf. vol. 20. p. 49.*). Aequale DAMPIERUS pondus vtriusque adhibuit teste SLOANEO, dosi integra scrupulorum quatuor (*l. c. p. 52.*). MEADII suasu locum obtinuit in *Pharmacopoea Lond. a. 1721*; quin ipse tantum eius efficaciae tribuit, ut profiteretur publice per plus quam triginta annos millies eo usum fuisse, nec in alio quodam morbo aequae certum remedium sibi constare, modo ante hydrophobiam exhiberetur (*l. c. p. 119.*). An toties ipse malum scrutatus medelam illi attulit? ane potius alii faepius euentum faustum illi narrauerunt? an contra numerum aegrorum certum pro incerto ad practicorum bene multorum non satis laudabilem morem, significauit? nonne subinde vulnus veneno caruit,

caruit, quod pro venenato habitum fuit? nonne subinde sociata plurium administratio praestitit, quod pulvis antilyssus solus praestare non valuit? Id saltem concludi ex eius effato poterit, pluries voto suo illum respondisse. Iste curam aliquando vulneris habuit, illud apertum diu seruando mercurio praecipitato rubro cum vnguento Basilici mixto, aliquando illam neglexit, non opus esse eiusmodi feueritate arbitratus. Vena in brachio secta puluerem administrauit ex drachma vna lichenis huius et drachma dimidia piperis nigri quatuor continuis diebus mane cum dimidia mensura lactis vaccini. Adiunxit balneum frigidum fontis vel fluuii omni mane per mensem, dein per alios quatuordecim dies ter quauis hebdomade. Pellendo lotium praecipue vim suam exercere iudicauit. En eiusdem methodum; de cuius praestantia ciuium eiusdem sententia valde variat. JO. FULLER subscribit liberaliter pulueris efficaciae ex propria aliorumque experientia (*Phil. Transf. vol. 4. p. 272.*). Multos frustra eundem ingessisse queritur cl. JAMES (*Treatise on canine madness, p. 227.*), alios tamen sibi obuios recuperasse inde salutem asserit, ita vt inconstantiae tantummodo eum arguat. Multum quoque tribuit illi cl. LAYARD (*on the*

the

the Bite of a mad dog, p. 73. sq.), sed si in historias concinnatas inquiras, alia commoda non fuisse exclusa deprehendes. Fauet illi casus, a cl. BÖNNECKEN (in *Fränk. Samml. vol. 1. p. 494.*) de infante in manu commorso recensitus. Item in quinque hominibus se tentasse ex voto exponit puluerem dosi scrupulorum quatuor cl. WILLEMET (*Lichenogr. p. 24.*). Ast aduersatur praeconio puer, qui per quadraginta dies mane et vesperi pulueris drachmam ingesserat, et decies maris balneo sese immerferat, sed nihilominus tamen post novendecim menses hydrophobus periit (*Med. Essays of Edinb. tom. 5. P. 2. p. 984.*) Ita destituit WERLHOFFIUM (WICHMANN *Diff. de venenis, p. 33.*) euentus, licet, vt facile a tanto viro praesumi potest, follertiae nihil abfuerit. Et in Anglia iam fere omnem fidem hoc remedium amisit (*Chirurg Pharmacy, p. 86. 165.*).

Omissus igitur PULVIS ANTILYSSUS ex nouissimis Pharmacopoeis Britannicis, qui olim *Ph. Lond. p. 86.* et *Ph. Edinb. p. 71.* locum obtinuerat. Memoriam rei adhuc seruat *Ph. Wurt. p. 145.*

566.

Pharm. MVSCI PYXIDATI Herba.

Lichen cocciferus; scyphifer simplex integerrimus, stipite cylindrico, tuberculis coccineis LINN. *Spec. pl.* p. 1618. Coralloides scyphiforme tuberculis coccineis JO. JAC. DILLEN. *Hist. musc.* p. 82. tab. 14. fig. 7. JO. BAPT. JOS. DILLEN. *Dissert. de lichene pyxid.* fig. 3. In syluis sterilibus et in truncis putrescentibus arborum.

Lichen pyxidatus; a. *simplex* WEISS *Pl. crypt. Gott.* p. 84. Lichen coralloides caule simplici pyxidato nudo, marginibus integerrimis scop. *Flor. Carn.* p. 86. n. 5. A LINNEO non notatus. Icon: JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid.* fig. 1. (in qua tamen margo non integerrimus, sed crenulatus). Statio eadem.

Lichen pyxidatus; scyphifer simplex crenulatus tuberculis fuscis LINN. *Spec. pl.* p. 1619. Lichen pyxidatus b. *tuberculatus* WEISS *l. c.* p. 83. Coralloides scyphiforme, tuberculis fuscis DILL. *Hist. musc.* p. 79. tab. 14. fig. 6. Statio eadem.

Auctore LINNEO (*Mat. med.*) priorem speciem praeposui. Alii officinis destinant reliquas. Est
Appar. medic. Vol. V. L1 qui

quī Licheni fimbriato L. (DILL. *Hist. musc. pag. 84. tab. 14. fig. 8. 9.* JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. de lich. pyxid. fig. 2.*) virtutem medicam praecipue tribui narrat (VOGLER *Diss. de musc. et alg. p. 31.*), nescio, qua auctoritate. Tanta inter hosce et reliquos lichenes scyphiferos affinitas obtinet, vt pro varietatibus quidam habuerint, quos DILLENIIUS et LINNEUS species faciunt, quin in vno eodemque indiuiduo formae scyphorum obseruatae, alias diuersis speciebus tribui solitae (HAGEN *Hist. lich. p. 115.*). Tanto igitur minus vitium committi potest substituendo alterum alteri dictorum lichenum pro vsu.

Titubantem Musci pyxidati officinarum in medicina famam sustinent noua aliquot experimenta; vnde non dubito eius in hoc medicaminum recensu mentionem facere. Sub HERBA praeter scyphos, floris vices agentes, intelliguntur foliola suberecta approximata glauco viridia speciem cespitis formantia.

Sapor initio herbaceus, dein manifeste amarus, odor aliquantum ingratus. Silentio transiens quae destillatione sicca elicit (JO. BAPT. JOS. DILL. *Dissert. cit. p. 24.*), commemoro modò, aquam destillatam ingratum odorem instar lichenis ipsius prae se ferre, saporem

saporem autem amaricantem; decoctum mucilaginem delicere saporis amarescentis (*l. c.*), lichenis pyxidati uncias quatuor extracti aquosi primi largiri drachmas tres; tincturam spirituofam esse valde amarā; ex unciis lichenis quatuor extracti spirituosi pr. modo drachmam unam emergere; uncias lichenis quatuor largiri cinerum unciam dimidiam cum drachmis duabus; vitrioli martis solutione infusum eius fuscari; adstrictionis vim in carnem exferere cortice Salicis efficaciorē, sed debiliorem Thea bohea (*Diff. cit.*). Mucilage, quae inest, nutriendi vim, et amaritiae et adstrictione roborandi efficaciam exferere, facile ex dictis cognoscitur.

Ast in tussi conuulsiva specificam aliquam potestatem exercere, non nisi practicis experimentis euinci potest. In Anglia primum hocce nomine inclaruit. WILLISII (*de medicamentor. operationibus, p. 62.*) tempore familiare in dicto morbo ibidem remedium fuit. Commendat illum ipse in puluere, ita ut musci pyxidati drachma una cum sacchari scrupulo uno mixta bis de die caperetur, item decoctum eius vel lacte vel aqua factum ad drachmam unam pro una dosi; syrupum quoque depraedicat ex decocto eius saturato paratum. Quibus-

L I 2

dam

dam cereuisia tenuis pro menſtruo placuit ficque vel alio vehiculo catarrhum pertinacem leniri vel ſanari legitur (RAII *Hiſt. pl. tom. 1. p. 113.*). HUXHAMUS (*Oper. ed. REICHEL. vol. 1. p. 100.*) vero, ſi quid valeat, id praeſtare arbitratur vi adſtringente adeoque corroborante, qua in re cum WILLISII iudicio congruit. Non plane ſpernit vim ſpecificam in tuſſi conuulſiua cl. THEOD. FORBES (*Diſſ. de tuſſi conuulſ. Edinb. 1755. in Gött. Anz. 1756. p. 31.*). Noſtro vero tempore praepriis in experimentis de hac virtute capiendis ſollers cl. VAN WOENSEL fuit, cuius curae Petropoli quadraginta pueri quinque vel ſeptem annorum commiſſi erant, tuſſi conuulſiua dira correpti; iſte reliquis fruſtra tentatis decoctum lichenis huius ſyrupo Menthae mixtum doſi duarum vnciarum exhibuit. Mitius affecti intra hebdomadem, grauius nonniſi poſt duas hebdomades conualuerunt; nec niſi vnus tabe periit (*Hiſt. de la Soc. R. de Medecine, vol. 2. pag 295.*). Pari fortuna foemina honoratior, tuſſi ſicca cum pituitoſo ſereatu diu tentata, lichenem ingeſſit (*l. c.*). Moguntiae decoctum eius tam cl. JO. BAPT. JOS. DILLENIIUS quam ill. STRACK in tuſſi pertinaci phthiſique egregio ſucceſſu exhibuerunt, de quo hiſtoriae per partes enucleatae exiſtant (DILL. *Diſſ. cit. Caſ.*

LICHEN ROCCELLA. 533

Caf. 1-4. p. 39. fq.) Quindecim vitraque casibus laetatur cl. WILLEMET (*Lichenographie Mem. 1. p. 27.*), se decocto, edulcato Erysimi syrupo, et ad tres uncias dato, tussim inueteratam sedasse, qui et in tussi hysterica laudat. — En igitur vires istis lichenis Islandici analogas.

567.

Pharm. ROCCELLAE Herba.

Lichen Roccella; fruticulofus folidus aphyllus subramofus, tuberculis alternis LINN. *Spec. pl. p. 1622.* Fucus marinus Roccella tinctorum C. B. Coralloides corniculatum fasciculare tinctorium fuci teretis facie DILL. *Hist. musc. p. 120. tab. 17. fig. 39.* Alia imago: REGNAULT *Botan. Orseille*, in eadem tabula, quae repraesentat La Coralline de Corfe, *d. e.* Innascitur copiosissime rupibus insularum quarundam Archipelagi (TOURN. *Voyage du Levant, vol. 1. p. 89.*), cui dicitur Lichen Graecus Polypoides tinctorius; item insularum Africae nonnullarum occidentalium, praecipue Canariarum et Capitis viridis. Crescit et in insula Magdalaenae, Senegaliae proxima, in litore Mauritaniae, Sicilia, insula Elba.

L1 3

Vt

Vt fidem supra (*Vol. 4. p. 144.*) datam liberem, quaedam de hoc lichene subiungere oportet ob colorem coeruleum, Lacmus, et medicis notatu dignissimo. Ποντιον φυκος THEOPHRASTI (*Hist. plant. lib. 4. c. 7. ed. STAPEL. p. 403.*), Φυκος θαλασσιον DIOSCORIDIS (*lib. 4. c. 95.*), Phycos thalassion PLINII (*Lib. 26. c. 10. L. 32. c. 27.*). Saepe huic Lichen fuciformis LINN., praecipue in Canariis reperiendus admiscetur (*DILL. l. c. pag. 169.*). Non latuit veteres vsus tinctorius, in commune autem commodum in Europa, quantum apparet, modo Florentinorum sollertia ineunte seculo decimo quarto tractus, postquam eius primam cognitionem vna cum lichene ipso ex Oriente hauserant. Dein detectis insulis Canariis commodius visum, ex istis Roccellam petere. In iis, qui potestati regis Hispaniae subsunt, ad reditus regios pertinet. Item hodie largus eius com meatus ex insulis Capitis viridis fit. Mercatores tamen nec hodie omnino negligunt alias terras, in quibus prouenire supra indicaui. Tinctorum lichenem non integrum coemunt, sed in pastam subactum (*Orseille en pate Gallis*), quae si sicca est terram obscure violaceam refert, sparsim maculis albidis distinctam. Quomodo haec pasta paretur, IMPE-

RATI

RATI (*Hist. nat. lib. 27. cap. 9.*) et MICHELI (*Nov. plant. gen. p. 78.*) indicarunt, scilicet maceratione pulveris Roccellae in lotio, addita Soda. Hac tinctura sericum et lana imbuuntur ad colorem purpureum obtinendum. Sed et alii praeparationis modi exstant (Conf. WILLEMET *Lichenograph. econ. p. 31.*).

Quae de praeparatione pigmenti coerulei Lacmus ope huius lichenis innotuerunt, supra iam (*Appar. med. vol. 4. p. 144.*) exposui.

Pharm. MVSCI ARBOREI Herba.

Lichen plicatus; filamentosus pendulus ramis implexis, scutellis radiatis LINN. *Spec. pl. p. 1622.* Muscus arboreus, Vinea officinarum c. B. Vinea vulgaris loris longis implexis DILL. *Hist. musc. p. 56. tab. 11. fig. 1.* Dependet ex arboribus fyluarum densiorum, praesertim fagetorum ramis.

Possit sine magno damno ex recensu hocce abesse, nam exoleuit omnino, nec tanti sunt, quae praestare illum hactenus constitit. Lappones partibus longo itinere pedestri excoriatis eum imponunt (LINN. *Fl. Lapp. p. 348.*). Sic haemorrhagias externas fisti puluere insperfo legimus; vix crediderim alias quam leuiore, adiuncta compressione. Exsiccante et leuiter adstringente vi videtur suppetias haece ferre. Pulueri cyprio praeterea idoneus habitus.

F V C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 811. *Gen. pl.* p. 567.

569.

Pharm. QUERCUS MARINA.

Fucus vesiculosus; fronde plana dichotoma costata integerrima, vesiculis axillaribus geminis, terminalibus tuberculatis LINN. *Syst. veg. ed.* 14. p. 966. GMELIN *Hist. suc.* p. 60. *Fucus marinus* s. *Quercus maritima* vesiculas habens C. B. *Fucus quercus marina* dictus BASTERI *Opusc. subsec. tom.* 2. tab. 11. fig. 1. 2. Depictus etiam cernitur in cl. RUSSELL *de tabe glandulari Dissert.* tab. 7. fig. 1. Ad littora Balthici maris et Oceani creberrimus, ubi rupibus adhaeret, item lapidibus, qui, dum fucum hunc aliosque ibidem reperiundos undae alluunt, repetitis continuo agitationibus sensim sensimque ad littora appelluntur et fundi maris profunditatem in detrimentum nauium et munitamentorum imminuunt.

In locis maritimis fimum ad stercorendos agros impertit haud spernendum, dum in acervos collectus computruit (LINN. *öländska och Gothländska Resa*, p. 95. 201. *Skänka Resa*, p. 320.). Tegun-

Ll 5

tur

tur eo tuguria, vbi loci opportunitas id concedit, et cum argilla compactus isti maiorem tenacitatem in parietum vsu conciliat, ita cunis in vices straminis immittitur et coaceruatim congestus se-
pimenti instar est (EJUSD. *öl. och Gothl. Refa*, p. 69. *Skånska Refa*, p. 211.). Siccatus pro ligno com-
buritur, sed foetore valde molestus est (EJUSD. *Sk. Refa*, p. 216.). Adpersa farina suum pabulum
constituit (KALM in LINN. *Fl. Succ.* p. 430). Aliud
commodum oeconomicum alibi iam commemoravi
(*Appar. med.* vol. 4. p. 287.), nempe speciem Sodae
a Gallis Soude de Varech, ab Anglis Kelp, dictum,
inde parari: sed simul monui (*l. c.* p. 293.), non
carere illam suis vitiis,

Decocto huius fuci aqua facto vtuntur Kam-
schadalenses in diarrhoea (STELLER *Beschreibung von
Kamschatka*, p. 95.). Id quod vero illum celebrem
in re medica reddidit est confirmata a pluribus,
in glandularum obstructione chronica referenda,
efficacia. Quam ipsam primum exploravit cl. RI-
CHARDUS RUSSELL (Vid. *Appendix de Quercu marina*
in EJUSD. libro *de tabe glandularum.*). Circa aequi-
noctium vernum vesiculae, quibus hic fucus distin-
guitur, turgescunt humore quodam saponaceo,
qui

qui postea pedetentim ad Julium vsque mensem spiffescit, donec vesiculae crepent (*l. c. p. 151.*). Liquor iste recens manibus illitus cutem detergit laeuemque et mollem reddit. In foetorem vero mora transiens palmam sensu pungente stimulat, digitorum extrema corrugat, et tumorem glandularum discutit sub eiusdem declinatione. Violaram colorem tum in viridem conuertit. Euaporatione eius facta sal acre pungens emergit. Facilius colligitur liquor iste vesiculis dictis in aqua marina seruatis. Harum liquore suo repletarum librae duae cum aquae marinae libris duabus per dies decem vel duodecim repositae, donec liquor mellis spiffitudinem induat, post colationem offerunt liquorem, quo bis vel ter quotidie tumores vtiliter fricantur, in declinatione praecipue, vnde durities discutitur (*RUSSELL l. c. p. 74.*). Ipse fucus recens auulsus prodest morbo decrefcente, dum tumores eo perfricantur (*RUSS. l. c. p. 151-156.*).

Praecipue autem ad medicam suppellectilem pertinet fucus in cinerem nigerrimum calcinatus, qui nomine AETHIOPIS VEGETABILIS ore capitur, et viribus spongiam istam aemulatur, quin huic antecellere longe creditur (*RUSS. loc. cit. p. 152.*),
cuius

cuius et extra loca mari vicina adhibendi opportunitas.

Paucis modo partes analysi chemica eruendas declarat cl. RUSSELL nempe hisce verbis: continere stirpem in cineres reductam salem marinum bituminosum vstum, salem alcalinum sulphureum cum natiuo suo post aquam igne desiccata sapone. Exacius et genio seculi accommodatius enuclearunt abditas partes alii quidam recentiores (DELIUS in *Diff. de Aethiope vegetabili* resp. MEIER, *Erlangae* 1774. p. 9. sqq. MODELIVS in GMELIN *Hist. fucor.* p. 45. sqq. MACQUER et POULLETIER DE LA SALLE in *Diction. de chem. tom. 2. p. 534.*). Itaque fuci huius (Vid. DELIVS *l. c.*) vncia vna Aethiopis grana nonaginta dedit. Sapor eius subfalsus et sulphureus ad eum accedens, quem hepar sulphuris edit. Magnes plures particulas attrahit. Ex drachma vna aethiopis grana viginti duo salis elixuatione cum aqua eruuntur. Hoc ipsum plurimam partem constat ex acido salis marini copulato cum terra selenitica (s. alumine muriatico GAUBII), cui accedit sal marinum ipsum et parca quantitas salis mirabilis Glauberi. Vt igitur in aethiope vegetabili omnia ea salia delitescant, quae GAUBIVS in scrutinio aquae marinae detexit. Carbo vero huius stirpis

stirpis ope falis praecipue Glauberi et selenitici speciem hepatis sulphuris constituit. Ex aqua marina, cui nutrimentum suum hic fucus debet, hasce partes praecipuam originem traxisse haud aegre cognoscitur. Hinc et alii fuci supparens efficacia videntur esse. In comparatione tamen Spongiae vstae cum aethiope vegetabili varium discrimen obtinet (DELLI *Diff. cit.* p. 18.

Taedet subtilius ex hisce vim huius fuci in corpus humanum explicare, lucem tamen non obscuram haec analysis accendit virtutis resoluentis glandularum infarctus, diureticae, nec ob vestigia ferri latentis tonica virtus deesse omnino potest.

Data huius aethiopis drachma vna in puluere. Dosi larga nauseam ciet (RUSS. *l. c.* p. 152.). In casibus a cl. RUSSELL per partes expositis crebrius memoratur externa fuci administratio, de qua supra dixi, quam interna. Dum vero in formulis comparet, miror, quod alia multa addiderit, vt flores sulphuris, aethiopem mineralem, os sepiae vstum, vel subiunxerit nominatim aquam marinam, vnde meritum eius singulare dubium euadit. — Cl. BASTER (*Opusc. subseciv. tom. 2. p. 121. sqq.*) vero se saepius profitetur effectum ex hoc fucio salutarem
in

in scrophulosis morbis vna cum cll. GAUBIO et VAN VISVLIAT expertum esse, et eum in finem miscelam ex aquae marinae vnciis viginti quinque, falis Quercus marinae vncia dimidia et fyrupi cuiusdam (e. c. Violar.) vnciis tribus adornasse, cuius vnciae tres vel quatuor ter vel quater de die vacuo stomacho sumtae; imposito simul Emplastro de Labdano vel simili, cui quarta pars huius falis admixta fuerat. Sic et in Belgio a celebri medico deglutitio difficilis ab intumescencia et induratione glandularum oesophago vicinarum aethiopis vegetabilis ope deuicta fuit (VAN GEUNS in *Verhandel. door de Holl. Maatschappye de Weetensf. te Harlem XI. Deel, vol. II. p. 170.*).

Depraedicatur insuper vt dentifricius ad detergendas dentium fordes et corrigendam gingivarum in scorbuto laxitatem (RUSS. *l. c. p. 153.*).

570.

Pharm. HELMINTHOCHORTON f. CONFERVA
 HELMINTHOCHORTOS siue CORALLINA
 CORSICANA f. CORALLINA RVBRA f.
 CORALLINA MELITOCORTON Ph. Genev.
 item LEMITHOCHORTON sed perperam.

Fucus Helminthochorton; DE LA TOURRETTE in
Journ. de Physique 1782. *Sept. cum tab. 1. fig. 1-10.* Ob compagem cartilaginofam et cognationem cum reliquis variis fucis, qui vesicis destituuntur, fucis potius quam conferuis accensendum arbitror. Est Corallina minima bifida f. Muscus coralloides bifidus BARREL. *Plantae per Galliam Hisp. et Ital. observ. p. 120. tab. 1276. n. 3.* Lemithochorton vel Coralline de Corse *Gazette de Santé* 1777. *p. 20. n. 5. tab. 2.* (DE LA TOURRETTE). Conferua helminthochortos; dichotoma vncialis, rufescens, ramis horizontalibus SCHWENDIMANN *Diff. Helminthochorti Historia natura atque vires, Argent. 1780. p. 9.* Praeterquam dictis locis depicta quoque haecce alga exstat in REGNAULT *Botan. sub nomine La Coralline de Corse a. b.* Patria huic haectenus vnice Corsica assignata fuit,
 vbi

vbi rupibus mari inundatis item aliquando lapidibus et conchylis in littus coniectis innascitur.

Est alga pollicaris circiter, constans ex fibris multis tenacibus, cespites f. fasciculos formantibus, luteo rufis vel fuscis, intricatis ramosis, ramis basi horizontalibus, superne erectis subulatis, apice bifidis vel trifidis, in diuicatione nodosis. Non facile potest confundi cum *Corallina officinali* L. f. Musco corallino officin., a qua vt et nomine distingueretur, praefens haecce *Corallina rubra* dicta fuit, voce *Corallinae albae* alteri seruata. Quae ipsa altior crassior, subbipinnata, fragilis, articulata et alba, sub dentibus fridorem excitat, infra in animalium recensu curatius perpendenda.

Quod transfertur *Helminthochorton* modice tenax est, odoris ingrati, vt stirpium marinarum, saporis manifestius falsi. Adhaerent illi saepe fragmenta *Madreporarum*, conchylia exigua vel eius particulae, arena et similia heterogenea, quae saepe vix separari possunt, antequam in vsum vertitur. Aquae immersum partes implexas explicat et nonnihil intumescit, et sensim colore rufo exiuit. Iniectum carbonibus candentibus strepitum excitat leuem cum odore vegetabili.

Infu-

Infusione cum aqua non solum fal, sed mucilaginis multum eruitur (SCHWENDIMANN *l. c. p. 11.* HAPP *Diss. verm. intest. hom. historia, p. 47.*). Est, qui nulum aliud fal, quam marinum illi inesse agnoscit (HAPP *l. c. p. 47.*). Addit vero alius maiori falis communis copiae fal Glauberi, seleniten atque alcali fossile cum non parca terrae inertis portione (SCHWENDIMANN *l. c. p. 13.*). Fuci huius vnciae duae exhibent extracti aquosi primi drachmas quatuor cum dimidia, badii coloris inodori falsi et extracti resinosi secundarii vix grana sex. Ex eodem fuci pondere nonnisi extracti resinosi pr. grana quindecim elicita (IDEM *p. 13. §qq.*). Mirum, quod cl. HAPP (*l. c. p. 47.*) nihil resinosi detexerit. Infusa aquosa inspissatione valde mucilaginosa apparent. Destillata inde aqua tam odoris quam saporis expers est, residuum liquidum euaporatum gelatinam flavescentem offert (HAPP *l. c. p. 47.*).

Et haec quidem stirps nostro tantum tempore extra Corsicam celebrata fuit, licet pluribus seculis antea incolis insulae contra vermes intestinales vsu venerit. Etenim expugnata armis Gallorum insula in nosocomiis militaribus a. 1775. tentata fuit. Famam dein eius auxerunt cl. STEFANOPOLI, natione

Graecus, nosocomii militaris, quod Ajacii Corsicae fuit, Chirurgus, atque cl. FLEURY, pharmacopola eiusdem nosocomii, scriptione, et venditione eius per omnem Corsicam facta. Vnde in Gallia annis subsequenter hinc inde experimenta capta, quorum successum persequuntur recensus quidam de rebus medicis ibidem edi soliti (*Gazette de Santé* 1777 ad 1779. Vid. *loc. cit.* a cl. SCHWENDIMANN, p. 4. *sqq.* nam ipsi mihi hi non suppetunt. Cfr. DE LA TOURRETTE *l. c. p. 1.*), aliaeque scriptiunculae (quarum mihi copia non facta est, memoratae a cl. SCHWENDIMANN) haud sine testimonio honorifico. Accesserunt dein plura ab Argentoratensibus medicis cl. LOBSTEIN, JO. JAC. SPIELMANN, EHRMANN, SCHWENDIMANN (*l. c.*) et a cl. GYSER, medico Pforzheimensi (SCHWENDIMANN *loc. cit. p. 18.*), suscepta. Nec alibi in Germania sese subtraxit omnino practicorum attentioni, quemadmodum publice de hac enunciata, quibus vnice inhaereo, declarant: pro vt et in pharmacopoliis lautius instructis hodie praesto est (V. BALDING. *n. Magaz. für Aerzte*, vol. 6. P. 2. vol. 7. P. 1.).

Praemonendum ante omnia, lumbricis praecipue aduersum esse, nec nisi raro in taenias (DE

absque iactura virium exhiberi potest. In dosi non facile peccari potest, quoniam etiam solito maior non nocet.

Capi potest in pulvere cum aqua, lacte, syrupo quodam, vel misceri melle siue butyro sicque pani illitum ingeri, qui modus ad fallendos infantes non omnino spernendus est, magisque mihi placet, quam ars, qua intra placentulas, bellaria, rotulas, trochiscos absque necessitate (Conf. exempla in *Gazette de Santé* 1777. n. 26.) abditur. Infanti quarto anno minori assignantur grana duodecim ad triginta sex; ab hoc anno ad decimum scrupuli duo ad drachmam integram exhibentur; maioribus natu drachma dimidia ad duas vsque conducit (SCHWENDIMANN *loc. cit.* pag. 34.). Commodum est in electuarii formam ope mellis redactum. Sed vulgo substituitur infusum vel decoctum, aqua paratum, ita ut istud maiorem, hoc minorem Helminthochorti quantitatem sibi vindicet. Nempe coctio plus salis euoluit. Solent quoque Galli plerumque decocto uti; e. c. sic: Helminthochorti $\mathfrak{z}\beta$ coqu. c. aquae font. $\mathfrak{z}\text{vj}$ Colat. c. expressione $\mathfrak{z}\text{iv}$ add. Mell. despum. $\mathfrak{z}\text{j}$, vel Sacchari q. s.; pro dosi esto decocti vncia vna. Infusum fieri

fieri potest cum aqua feruente, digestionem per aliquod tempus protracta, post colationem lacte et si placet saccharo miscendum, vel solo melle vel syrupo edulcandum. Delicioribus profuit decoctum instar clysmatis adhibere (MARTIN *Recueil de differens remedes*, p. 5. apud SCHWENDIMANN p. 35. *Journ. encyclopedique*, tom. 8. P. 1. p. 510.). Sufficiunt plerumque praebia tria quantitatis dictae Helminthochorti, aliquando plura requiruntur. Tempus illud capiendi commodissimum matutinum est, aliquando vespertinum iungitur. Connubium cum purgantibus efficaciam auget, cuius exempla varia quoque proposuit cl. JADELOT (*Pharmacopoe des Pauvres*, p. 47. form. 1 et 2. p. 151. *bol. vermifug.*).

Nolo in coniecturas memet dimittere, quibusnam viribus vermibus infestum sit. Salina, et ipsam aquam marinam, multum in hosce alias valere quidem nouimus, sed vix nisi maiori copia vel diu continuata ingerantur. An mucilago in hoc succo admixta efficit, vt salinus stimulus tanto tenacius sese vermium sensibili corpori adfigat?

Nimum omnino est, Helminthochorto palmam in fugandis lumbricis tribuere. Nempe manifeste subinde in vno eodemque aegro alia effi-

Mm 3

cacia

caria eminerunt (BEHREND'S in BALDING. *n. Magaz.* vol. 7. P. 1.). Sufficit dignum esse, ut in suppellectilem medicam recipiatur, quum vitis aliorum bene multorum vermifugorum careat.

SYRUPUS MELITOCORTI *Ph. Genev.* p. 91. adhuc notandus est ex Helminthochorto, saccharo albo, aqua fontana paratus, qui ad spissitudinem densam coctus et refrigeratus in gelatinam coagulatur.

C O N F E R V A .

LINN. *Syst. veg.* p. 818. *Gen. pl.* p. 567.

571.

Pharm. CONFERVA RIVULARIS.

Conferua rivularis; filamentis simplicissimis aequalibus longissimis LINN. *Spec. plant.* p. 1633. *Conferua fluviatilis sericea vulgaris et fluitans* DILL. *Hist. musc.* p. 12. tab. 2. fig. 1. Depicta quoque in *Fl. Dan.* tab. 881. ubi binae figurae microscopio auctam eam repraesentant, item in INGENHOUSZ *verm. Schriften phys.-med. Inhalts von MOLITOR* vol. 2. tab. 2. fig. 12. quae pariter lente
amplia-

ampliatam eam fistit. In riuis pacatioribus et stagnis.

Quod praeter consuetudinem hanc stirpem inter medicamina recipiam, non ideo fit, quod PLINIUS (*Lib. 27. cap. 9. ad fin.*) eam extus applicatam, et quoties marcesceret, aqua humectatam ultra modum laudat, tanquam remedium ad conferruminanda ossa contracta idoneum: ad plurimorum enim mentem haec ipsa Conferua PLINII existimatur. Sed recentiori tempore idonea habita ad conclauia aëre puro s. dephlogisticato replenda.

Articulata sub microscopio comparent filamenta ista, pellucida, caua, et copia exiguorum rotundorum et ouatorum corpusculorum repleta, quae materie viscosa magis vel minus viridi irritata sunt; fila si dissecantur, corpuscula dicta ex extremis diuisis erumpunt, viscosa materie adhuc obuoluta, dein passim libere aquae innatantia, et haecce initio licet motus omnis expertia sint, post sex vel septem dies motum exercent progressiuum, vnde ad vitae vsuram concluditur. Sed horum naturam originem effectus vltius persequi, ab hoc loco alienum est, INGENHOUSZII (*l. c. p. 218. sqq.*) autem indagine dignissimum argumentum.

Mm 4

Quod

Quod analyfi chemica alcali volatile inde erui, vt ex animalibus corporibus, feratur (INGENHOUSZ *l. c. p. 235.*), pugnat cum aliis experimentis, quibus expresse nonnifi vegetabilibus particulas communes illi inesse edocemur (GEORGI in *Act. acad. sc. Petropolit. 1778. P. 1. p. 225. sqq.*).

Ad aliud caput de speciebus aliquot aëris artificialis pertinet, enucleatius de aëre dephlogificato, eius natura, fontibus variis et beneficio in corpus humanum, exponere. Ex multis quidem ille corporibus extricari potest, sed vel purior vel maiori copia vel minori opera eruitur ex nitro, mercurio praecipitato rubro, minio, magnesia nigra. Scatent quoque eodem stirpes bene multae, folia scilicet carnosarum, vt Semperuii arborei, Cacti triangularis, Agaves Americanae, Semperuii tectorum rel. ex quibus, intra campanam aqua repletam arcendo commeatum externi aëris, splendentis folis adiumento bullularum forma ille purus aër erumpit. Liberaliter quoque eundem emittit Conferua riularis et alia Conferua in fundo receptaculorum aqueorum prognascens (INGENHOUSZ *verm. Schr. von MOLITOR vol. 2. p. 58.* Conf. PRIESTLEY'S *Experiments and Observations relating*

ting

ting to nat. *Philosophy*, vol. 2. p. 21. *sqq.*). Nec de-
stitui isto aëre animales partes, experimenta cum
ferico, lana, plumis, capillis humanis rel. facta,
adiuuante vel luce solari vel igne artificiali, edocent.

Conferua riuularis multum huius aëris ero-
gat, et hieme quidem praestantiorē longe quam
aestate, quum e contrario folia carnosā hieme pau-
xillum modo eius suppeditent vixque meliorem
aërem vulgari. Tanta vero quantitas aëris dephlo-
gificati hieme colligitur ex Conferua riuulari, vt
portio eius, quae circiter spatium pollicis vnus
cubici occupat, intra spatium trium vel quatuor
dierum plerumque pollices cubicos duodecim vel
sedecim intra triduum vel quatrimum sole splen-
dente eructet. In aqua cocta, a qua aditus omnis
aëris externi ope mercurii intercluditur, nonnisi
tertio die exundat; in aqua fontana non cocta
autem iam primo die maiorique longe copia; quo
maior ambitus stirpis tanto plus huius aëris ob-
tinetur. Loco plantarum vasis terreis exceptarum
confert hanc conferuam in aqua foli exposita pro
lucrando aëre puro feruare (INGENHOUSZ in *Phil.*
Transf. vol. 72. P. 2. p. 426. *sqq.*).

Si itaque verum agnoscatur, aërem dephlogisticatum in respiratione et vita protrahenda summi momenti esse, deliquiis animi s. asphyxiis multiplici fonte exortis subuenire, fulmine ictos excitare, et asthma spasmodicum aliudque a laxitate oriundum, item phthisin pulmonum, leuare vel sanare: sane Conferuae huic non exigua laus debetur. Sed tutissimum est caute de beneficiis istis aëris huius mentem pronunciare, donec illa repetito in morbis tentamine plus fidei acquisuerint.

ORDO LV.

F V N G I

A G A R I C V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 819. *Gen. pl.* p. 568.

572.

Pharm. AGARICVS MVSCARIVS.

Agaricus muscarius; stipitatus, lamellis dimidiatis solitariis, stipite voluato apice dilatato basi ouato
 LINN. *Spec. pl.* p. 1640. BOLTON'S *History of Fungusses*, vol. 1. p. 27. cum tab. Fungus muscas interficiens c. B. Mel muscarum venenosum
 STERBECK *Theatr. fung.* pag. 214. tab. 22. fig. A. Amanita petiolo annulato, pileo (quae vox inferi debet) sanguineo, lamellis albis HALL. *Hist. stirp. Heluet.* n. 2373. MICHELI *Nov. Gen. plant.* tab. 78. fig. 1 et 2. Gefeinelter Blätterschwamm, Fliegen- schwamm, gemeiner Mückenschwamm HOFFM. *Nomenclat. fung.* P. 1. p. 20. Variat pileo coc- cineo, rubro, albo, cinereo, verrucoso et non verrucoso. In pratis et fyluis frequens.

Acrimo-

Acrimonia foetoreque infestus est prae multis aliis fungis hic ipse. Quod muscas necet, denominationi ansam dedit; quae vis iam quoque creusio (*Rar. pl. hist. p. CCLXXIX.*) nota fuit, vt qui illum ab istis valde appeti, sed non sine propria pernicie memoravit. Smolandi etiamnum lacte maceratum illum hoc sine adhibent (*LINN. Fl. Succ. p. 450.*). Parem vim exferit in cimices lectularios, dum fungi aliquot autumnis collecti et contusi intra fictile bene tectum in pulvem deliquescunt, qua ipsa ope penicilli omnes rimae et lacunae obliniuntur (*LINN. Skånska Resa, p. 430.*).

Magis tamen scire interest, quid in corpus humanum efficiat. Inebriat iste comestus, quin in furorem homines coniicit, ita vt nullum periculum reformident, nec ignis nec armorum impetum metuant. Valde probabile est, furorem istum insanum, quem antiquissimo tempore inter septentrionales gentes, nonnulli, qui heroës censerī volebant, contraxerant, esu fungorum huius speciei fuisse concitatum. Hi sub ista mentis labe erumpente ipsis principibus, quorum res agere illis datum, formidabiles, dum nulli aderant hostes in innoxios, bruta, corpora vita casta, arbores, lapides,

des, iniurias suas exercebant (Conf. ÖDMAN in *Vet. Acad. Handl.* 1784. p. 240. *sqq.*). Lucem accendit mos, qui adhuc hodie apud gentes septentrionales remotiores, vt Ostiacos, Jakutos, Samojedas, Tungutos, Iukagos, Kurakos, Tschutkos, Kamschadalenses, obtinet, inebriationem sibi gratam eius ope conciliandi. Quaedam harum quotidiano eius vsui indulgent ab vno ad quatuor fungos, Ostiaci vnum modo ferunt, vel decoctum ex tribus paratum. Tschutki, quibus gelu prouentum huius fungi denegat, rhenonibus in commutationem datis illum redimunt. Kamschadalenses cum decocto Epilobii illum potant. Effectus autem eo ingesto apud illos hic est, vt exhilarentur, exsultent, cantent, vociferentur, versiculos de rebus venereis, venatione, heroibus, effutiant, vaticinentur, augmentum virium valde insuetum sentiant, manus hostiles vel aliis vel sibi iniiciant, tremore vel et conuulsionibus tententur. Furor post duodecim vel sedecim circiter horas deseruescit, huncque excipit virium deiectio, vel iactura perfecta, tandem somnus, ex quo dum expergiscuntur sensim absque alia mala sequela ad pristinam animi serenitatem redeunt. In senectute autem stupidi euadunt. Ipsum lotium hominum, qui huncce fungum ingesserunt,

gesserunt, inebriat; et huius tetri liquidi haustum largiorem bibunt Schamani Tungusenses, tympana fascinatoria sua pulsaturi, quo epilepsia et reliqua ecstasi, ad cerimoniam illam necessaria, corripiantur (Conf. *Nat. Hist. of Kamschatka*, p. 208. sq. et GEORGI *Beschreibung aller Nationen des Russ. Reichs*, p. 78. 267. 281. 321. 329. 352.). Non multum sane inde incitamenti capi potest ad hunc fungum in morbis tentandum, licet oues fungos iuniores huius generis et recentes depascantur auide et impune (BERNHARDT *chym. Versuche und Erfahr. aus Vitriol- und Fliegenschwämmen kräftige Arzneyen zu verfertigen*, Leipz. 1755. p. 327.), et pileus eius comminutus et lacte ad occidendas muscas commixtus infanti quadrienni praeter vomitum et diarrhoeam nihil mali crearet (CHRIST. GODOFRED. WHISTLING *Diff. de virtutibus Agarici muscarii*, Ien. 1778. p. 8.). Nec, quae de virtute medica eius constiterunt, haecenus ita confirmata sunt, quin opus esset illam iterum sub incudem reuocare. Nostri temporibus cl. JO. CHRISTIANUS BERNHARDT (*loc. cit.* inde a pag. 318.) aliquam in fungum muscarium medicorum attentionem mouit, qui eundem tam ore captum quam extus admotum aliquot casibus adhibuit. Eius exemplo praeuio incensus cl. WHISTLING

LING

LING (*loc. cit.*) plusculos alios addidit. Non totus autem Agaricus, sed stipitis modo ea pars, quae terra tegitur (BERNHARDT), vel radix, vsurpatur, quae partes carere dicuntur nequitia reliquarum, ita inde neque nausea nec vomitus nec temulentia vel alia noxa subsequuta (WHISTLING *l. c. p. 9.*). Adolescente aestate vel autumni initio colliguntur hi fungi. Pro eo partium selectu, quem dixi, magna copia fungorum opus est, ut pulvis inde paretur. Nempe remoto cortice, filum per istam stipitis basin traicitur, et haec vel aëre sicco, vel ad fornacem, siccatur. Pulvis loco calido vel sicco seruari debet, ne humidum attrahat et vitiose cohaereat. Cauendum vero est a fungo acaris exeso, utpote longe inertiori.

Valuit pulvis ore captus ad mitigandam epilepsiam, quin omnino compescendam, licet non omnibus aegris suffecerit (BERNHARDT *Obs. 5. p. 324. sq.* WHISTLING *Obs. 2. p. 13.*). Ita in complicato malo cum tremore artuum et conuulsionibus diuturna continuatione auxilium attulit (WHISTLING *Obs. 1. p. 10.*). Idem vsus internus aliquando etiam in vitiiis externis locum habet. Ita eodem indurationes tonsillae alterutrius aliarumque glandularum

ularum vicinarum dissipatae (BERNHARDT *Obs.* 3. p. 321.), item tumor insignis durusque prope laryngem (*l. c.* p. 322. *Obs.* 4.).

Ex insperfo autem puluere quotidie bis vel pluries vlcera ex tumoribus duris prognata (BERNHARDT *Obs.* 1. 2.), pustulae corneae (*l. c.* *Obs.* 6. p. 325.), vlcus phagedaenicum poplitis cum aliis vlcusculis propinquis (WHISTLING *Obs.* 3. p. 13.), luxurians vlcus ex reliquiis tumoris cystici exsecti (*l. c.* *Obs.* 4.), item vlcus ex fractura ossis cum subsequente carie (*l. c.* *Obs.* 5.) coaluerunt. Saepe combinato vsu interno et externa follerti pulueris insperione strumae et fistulae mali moris euanuerunt (BERNHARDT *l. c.* p. 326.). Callosas quoque margines vlcerum et fistularum delet (WHISTLING *l. c.* p. 21.).

Pro dosi puluis a scrupulo dimidio ad vnum ter adeo de die cum aqua ingestus (WHISTLING). Imo eius drachma vna semel de die cum aceto data, quod connubium dicitur efficacius fuisse quam illud cum aqua (BERNHARDT), sed eadem de causa non satis tutum (WHISTLING p. 20.). Bonam spem ciet, si puluis insperfus nihil doloris excitat; quodsi vero ardor in vlcere vel dolor subsequitur, desistendum

BOLETVS IGNIARIVS. 561

fistendum est, ne inflammationis causa euadat. In exulceratione oculorum, quae acrimoniam falsam et humectam comitem habet, non confert.

Addo adhuc plerumque internis eius praebitis aluum moueri.

B O L E T V S.

LINN. *Syst. veg.* p. 821. *Gen. pl.* p. 568.

573.

Pharm. AGARICVS QVERNVS f. AGARICVS
CHIRVRGORVM.

Boletus ignarius; acaulis puluinatus laeuis, poris tenuissimis LINN. *Spec. pl.* p. 1645. BOLTON'S *History of Fungusses*, p. 80. c. fig. Fungus in caudicibus nascens, vnguis equini figura c. B. Agaricus pedis equini facie TOURNEF. *Instit.* p. 562. BATTARA *Fungor. agri Arimin. Hist.* p. 71. tab. 37. fig. E. Agaricum ignarium MICHEL. *Nov. gen.* p. 118. Depictus quoque in REGNAULT *Botan. l'Agaric. de Chesne Fl. Dan. fasc. 16. tab. 953*. In truncis variarum arborum antiquarum prouenit, vt Quercus, Fagi, Tiliae, Betulae, Juglandis, penetratque alte in ligneam compagem. Prae-
Appar. medic. Vol. V. Nn cipe

cipue in truncis caesarum arborum et quidem putrescentium enascitur. Est qui eum in viua arbore nonnisi in parte quadam computrescente deprehendit (MONTET in *Hist. de l'acad. R. des sc. de Paris*, 1762. p. 74.).

In oeconomia claret ob suam pro fomite ignis vtilitatem, cui quidem fini et inferuit Boletus fomentarius L. (*Fl. Succ. p. 453.*). Praefertur Tiliis innascens, secundo loco est fagineus (HALL. *Hist. stirp. Helv. n. 2288.*). Alibi tamen fagineum praeparatione mollissimum fieri legimus. Scilicet cultro aufertur cortex durus superior, item pars fistulosa inferior, reliquum, quod quoad contactum mollius longe est, vt laxior fiat fungi textura, lixiuio cinerum Fagi coquitur, tum probe lotum ficcatur et malleo contunditur, postea in solutione nitri aqua facta coquitur et iterum ficcatur; quidam adhuc puluere pyrio illi colorem nigrum inducunt. Ita scintillis vel foco lentis vitreae s. speculi concavi facile accenditur, sed serpente tantum igne, non flamma, odore quasi lintei combusti et remanente fauilla.

Infusum fungi recentis aqua factum non fuscatur vitriolo martis. Aqua coctus qui Betulis innasci-

innascitur, largitur extractum mucilaginosum, fere infipidum. Destillatione absque aqua facta vna cum phlegmate vario obtinetur oleum empyreumaticum, spiritui lignorum non absimile et ex residuo sal alcalinum fixum. Combustione vnciarum sedecim nonnisi grana quinquaginta octo huius salis eliciuntur (*Act. acad. sc. Petropol. 1778. P. 2. p. 214. fq.*). Praemittere haecce non superfluum, vt tanto certius de modo, quo vim medicam iamiam trutinandam exercet, iudicare liceat.

Etenim magnam celebritatem per tempus nactus hic fungus erat sua efficacia in haemorrhagiis externis, violenta vulneratione vel dissectione arteriarum, nominatim sub amputatione membrorum, enatis sedandis. Fungus coriaceus quercinus haematodes a JAC. BREYNO (*Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 184.*) dictus omnino huius loci est, sed veram vim non cognouit, quum modo indicet ex aliorum narratione haemorrhagiam narium sistere, si cordi eius particula imponatur, indeque conicit ad alios fluxus sanguineos quoque valere. Propius rem attigit cl. JO. JACOB DILLENUS (*Ephem. nat. curios. Cent. 7 et 8. p. 344.*), qui fauciatis hirudinum applicatione vasis sanguiferis, et pertina-

citer sanguinem fundentibus fungum igniarium vel Bouistam imponi iussit. Nec latuit maiores nostros, lanuginem internam Castanearum cortici adhaerentem, aliaque mollia ex vegetabilium censu, ut hirsutiem Cydoniorum fructus, Gossypium, seminum pappos, sistere sanguinem ex vulnere vrgentius manantem (REUSSNER IN WELSCH. *Sylloge curat. et obseruat. medic. p. 75. sq.*). Fennorum quoque domesticum in hunc finem non nouum dici potest Bole-tus igniarius (BERG. *Förfök om gängb. Sjukd. 1754. p. 69.*), quo et a. 1755. Aboae profluuium sanguinis ex lapsu in puero obstinatum conticuit (*l. c.*).

Non apte igitur cl. BROSSARD Chirurgus (de la Chatre en Berry) inuentor dici potest virtutis ischaemae huius fungi; qui tamen recentius a. 1750 academiam chirurgorum Parisiensem de eius efficacia certiore reddidit (MORAND IN *Mem. de l'ac. R. de Chirurgie, vol. 2. p. 225.*) praemio quoque auctus. Hic ipse quernum reliquis praefert. Nec alia praeparatione fungi opus est, quam quod ablato duriori ab vtraque parte tegmine in frusta minora difsecetur, et post desiccationem mallei ictibus emolliatur. Applicatio ea est, quod frustum vulnere paullo amplius imponatur, et huic aliud
grandius

grandius superdetur, vtrumque autem apparatu consueto comprimente arteriam laesam in situ retineatur, non neglecta casu grauiori sub initium torcularis applicatione. BROSSARDI experimenta felicia confirmata sunt a variis aliis Chirurgis Gallicis (MORAND, BOUQUOT, FAGET, ROCHARD, DE MEY *Mem. de l'acad. R. de Chirurgie l. c. Philos. Transf.* 1753. infert. cl. WARNER'S *Cases in Surgery*, p. 338.); a quibusdam etiam in canibus instituta, quorum quidem sanguis facilius coit. Successerunt mox exterorum pericula crebra, cll. SHARP, WARNER (*Phil. Transf. vol. 48. P. 2. p. 588. sqq. 811. sqq.* Conf. WARNER'S *Cases in Surgery*, pag. 349. sqq. vbi multi casus, quorum plerique fausti), GOOCH (*Phil. Transf. p. 814.*), FORD, THURNHILL (*Phil. Transact. vol. 49. P. 1. p. 264.*), ACREL (*Chir. Händelser, p. 543. sqq.*), partim fungo fauentia, partim aduersa. Non valuit modo post amputationem cruris vel brachii, sed et ad compescendum sanguinem ex mamma cancrofa resecta, item praegressa lithotomia, exundantem. In aneurysmate brachii aperto post applicationem fungi huius arteriae ad carpum pulsus rediit post viginti horas, quum id modo ligatura applicata fieret ad finem secundae hebdomadis vel die decimo septimo (MORAND *l. c. p. 225.*).

Ne autem vniuersaliori iusto, vel laude vel vituperio huius fungi peccetur, distinguendum rite inter diuersa rei momenta est. Scito igitur, licet multis casibus conducatur, multis aliis non sufficere, nec tritum esse fatis. Non caret sua virtute, si arteria laesa super os stabile decurrit, contra quod pressio exerceri potest, vt in arteria temporali, maxillari externa, radiali; caret autem, vbi nulla pressio locum habet, vt in collo, abdomine, vel vbi os vitiose fractura, carie, luxatione mobile euasit, hinc et vix in sclopetariis vulneribus admitti potest. Efficacior est in haemorrhagia ex minori arteria, et in hominibus debilitatis et pauco sanguine instructis; non vero tutus aperta ampliori arteria, vt crurali, nec in vegetis et plethoricis; similiter non sufficit arteria intra cutem vel musculos retracta vel rigida et cartilaginea. Superfunt itaque plures occasiones, quibus haemorrhagia vel ligaturam vel alia commoda auxilia requirit. Ligaturae praefereendus ceteroquin eo, quod ille absque dolore sistit sanguinem, et stimulo deficiente nec conuulsiones pedissequas habet, nec inflammationem nec febrem diriozem accendit, quae omnia contraria in ligatura sunt, quae praeterea, quoniam vsque ad finem remanere vinculum debet,

fana-

fanationem retardat. Fatentur haec ligaturae incommoda praxi crebriori exercitati chirurgi. Nulla stiptica virtus, qua ipsa arteria contraheretur, huic fungo inest, sed ob mollem et teneram suam naturam prae reliquis vulgo vsitatis, vt linteo carpto, charta bibula et similibus arctius orificio arteriae sese affigit, et nouo sanguineo riuo compressione coërcito tenacius resistit; quo mollior et flexilior igitur ille est, tanto magis pressioni obsecundat, vnde et vnicum frustulum sufficit. Thrombus, qui ex hacce sanguinis mora enascitur, nouum a tergo affluentem sanguini obicem ponit. Vitia nimii sanguinis coaguli et coarctationis arteriae longa ab orificio distantia, quae PARKER (*On ligature preferable to Agaric in securing the bloodvessels after Amputations*, Lond. 1755. qui libellus praecipue contra WARNERUM exaratus fuit) huic fungo tribuit, non isti sed compressioni per apparatus consuetum comitem, me iudice, imputanda sunt, nec arbitror eum iure metuere, ne transfudationem liquidi ex minimis vasis sanguiferis impediat. Nisi praesto est fungus igniarius: substitui potest spongia vulgaris in exiguum volumen compressa vel haec cera impraegnata, quae dum, imbibendo liquidum, intumescit, arteriam claudit, quin adhuc firmiter

affluenti fanguini, quam Boletus igniarius, sese opponit; sed de hisce loco alio vberius.

Haemorrhagiam narium compescere quoque valet (cl. WILLEMET in *Nouv. Mem. de l'ac. de Dijon* 1784. 2. *Semestre*, p. 92.), arbitror, intrusus naribus: sed est, qui puluere per tubulum inflato potitus scopo est (ROCHARD in *Journ. de Medec. tom. 3. p. 43.*). Paucula quae de usu fungi huius interno memorantur non magni momenti sunt. Eo in decocto dato apud virum sopitus dicitur fluxus sanguinis largus per aluum ex causa scorbutica contingens, aliis multis frustra adhibitis (ROCHARD *l. c. p. 43.*). Dubius quoque euadit fungi effectus in dysenteriae cruentae casu, vtpote quum conuulsiuum corticis Simarubae iniret, (BRILLOUET in VAN-
DERMONDE *Recueil periodique d'Observat. de Medecine, tom. 6. p. 230.*).

Hic fungus est Lapponum Duaeulet, ex quo conum parant longitudinalis femuncialis, baseos trium linearum vel supra. Hunc instar moxae Sinenfium et Japonensium accendunt, iisdem scopis accommodatum censentes (HARMENS et FIELSTRÖM *Diss. med. Lapponum* in HALL. *Collect. Diss. praët. tom. 6. p. 728.*).

574.

Pharm. FVNGVS SALICIS.

Boletus suaueolens; acaulis superne laevis, falicinus LINN. *Spec. pl. p. 1646.* *Boletus suaueolens*; acaulis femielliptoidicus niueus; supra conuexus, byssino villosulus; subtus tubuloso-porosus, poris rotundis angulatisque; Anisum redolens falicinus JACQU. *Collect. bot. vol. 2. p. 147.* *Boletus albus*; acaulis puluinatus laevis, poris oblongis HUDS. *Flor. Angl. ed. 2. p. 626.* LIGHTFOOT *Flor. Scot. p. 1037.* addens poros et rotundos esse. *Agaricus villosus et porosus candidus salignus* BUXBAUM *Plant. minus cognit. Cent. 5. p. 8. tab. 5.* De erste Soort van willige Fungi, Fungus albus saligneus, odore iridis VAN STEERBEK *Theatr. fungor. p. 251. tab. n. 27. lit. D.* Conf. cl. ENSLIN. *Monographia in Dissert. de Boletis suaueolente Linn. Erlang. 1784. c. tab. egregia, recusa tit. Comment. a. 1785.* Specimen, quod coram habeo, colliculis variis supra distinguitur. Villis initio tegitur, quibus sensim exuitur, vt laevis appareat. *Agarici albi figura, quam BOLTON'S History of Fungusses ad p. 87. sistit, differt tam ab ENSLINI icone, quam meo specimine haud parum.* In

N n 5

Sali-

Salicibus vnice crescit, Sal. alba, fragili, vitellina, amygdalina, et harum quidem cortice, etiam in Germania, prout vicinia vrbis Gottingensis, licet paucissimi botanici Germani eiusdem meminerint. Autumno et m. Octobri quidem emergit per totam hiemem colligendus, vere subsequenti anni sensim computrescens a vermibus consumitur.

Odorem fragrantem non omnino ingratum spargit, qui fortior est in recenti fungo, quam exsiccato, in quo mihi suburinofus visus est. Quaedam indiuidua plus gratiae spirant. Nonnulli odorem comparant cum violaceo, vt radice Iridis Florentinae; alii (JACQU.) cum odore Anisi vel Scandicis odoratae. Masticatione longiori subinde sapor sentitur acidulus, postea amaricans, in aliis speciminibus lenis iste amaror vnice sese manifestat.

Odor aquae destillatae siue ex recenti siue ex sicco fungo paretur, longe debilior est, quam ipsius fungi, nec vllum isti vestigium olei aetherei inest (ENSLIN *l. c. p. 20.*). Omitto studio expositionem eorum, quae destillatione sicca eruuntur (*l. c. p. 21.*). Decoctione cum aqua odor exsurgit huic fungo proprius. Ex vncis eius duabus obtinentur extracti aquosi primi drachmae duae cum dimidia,

dimidia, inodori fere sed amarescentis subnauseosi et subfalsi; et ex eadem fungi quantitate extracti resinosi primi grana quinquaginta, saporis falsi atque amari, odoris manifestioris. Ast extractum resinosum multas simul gummosas partes complectitur (*l. c. p. 21. sq.*). Combustus erogat, praeter sal alcali, aliud, propius ad sal mirabile Glauberi accedens, item terram filiceam et ferri aliquot miculas (*l. c. p. 23.*).

Vires medicas ex hacce analysi diuinare aegrius datur. Ad experimenta igitur practica confugiendum est. Ultra centum retro annos iam in censum medicaminum receptus, nec hodie exul. Est hic sine dubio, cuius meminit (sub nomine fungi Salicis rufae) SARTORIUS (*Misc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. pag. 310.*), tanquam egregii remedii in phthisi inueterata et deplorata, virtutemque confirmare studet duobus exemplis, quibus mane et vesperi drachmae duae cum sacchari tantundem datae saluti fuerunt, sed non sine connubio lactis caprilli et pultis varii generis. Nec alium fungum, si nomini et adscriptae virtuti inhaereas, intellexisse existimandus est BÖCLERUS (*Cynofura Mat. med. cont. 1729. p. 175.*), licet descriptio in alium quadret,

quadret, dum Salici adnascentem fungum mirifice celebrari in phthisi refert, bis de die ad drachmam dimidiam vel integram cum saccharo cando datum. Seruant antiquam existimationem in phthisi pulmonali vlcerosa felicia experimenta nostris temporibus Erlangae a cl. SCHMIDEL et WENDT (ENSLIN *Diff. cit. p. 25. sqq.*) instituta. Exhibebatur nimirum electuarii ex puluere eius et melle cochlear paruum quater de die, vel et pulueris eius scrupulus vnus cum lactis sacchari eadem quantitate et aequè frequenter, continuatione per plures menses facta. Quos non sanauit omnino, hisce tamen leuamen attulit conspicuum, ita quidem, vt aliorum consortium aliquando requirat. Depraedicatur quoque in spasticis morbis (a SCHMIDELIO in litt. ad cl. WENDT *Diff. cit. p. 29.*), horumque in numero nominatim significatur malum hypochondriacum. Et alii successit in asthmae spasmodico electuarium ex puluere eius et melle (*l. c. p. 30.*).

Vt in puluerem tanto commodius redigatur, confert obducere fungum antea mucilagine gummi cuiusdam, e. c. Arabici vel Tragacanthae, eademque fungum ficcare, vel eum modice ficcatum sub trituratione alcohole vini humectare (*l. c. p. 30.*).

575.

Pharm. AGARICVS ALBVS.

Boletus Laricis; acaulis pulvinatus subtriangularis, conuexo-compressus, griseus eminentiis hinc inde gibbosis fulcisque horizontalibus, poris tenuissimis MIHL. Sic se habet adulta aetate. *Boletus Laricis* JACQU. *Miscell. Austr. vol. 1. p. 172. sqq.* Descriptionem ampliolem accuratissimam polymorphi huius pro diuersa aetate et infertionis loco fungi concinnauit ibidem VENER. WULFEN, exemplis in Carinthia obuiis innixus cum necessariis iconibus *tab. 19. 20. 21.* (quarum plures numero ibi exstant, quam in JACQUINI *Diff. de Agarico offic. resp. RUBEL Vindob. 1778.* quae in *Miscell.* cum variis mutationibus recusa deprehenditur). Paucis commemorauit eum LINN. *M. m. ed. 1. p. 175.* Est *Boletus* conicus puluinatus leuis, inaequalis tubulis subtilissimis GERARD. *Flor. Gallo-provinc. p. 12.* vbi tanquam varietas *Boleti igniarii* sistitur. *Boletus Agaricum* ALLION. *Fl. Pedem. tom. 2. p. 351.* *Agaricum* s. *fungus laricis* C. B. MICHELI *N. gener. pl. p. 119. tab. 61. fig. 1.* *Polyporus fessilis conuexo-planus*, annulis discoloribus fulvis, poris ochroleucis HALL. *Hist. stirp. Helvet. n.*

2284.

2284. quae autem descriptio cl^{mo} WULFEN displicet. In nulla alia arbore haecenus quam Larice inuentus est, notante iam BELLONIO (*de arboribus conif. fol. 26.*) et MATTHIOLO; nam qui aliis quoque Pinis eum adscribunt, vt CORDUS et ANGUILLARA, confusionem cum aliis fungis commisisse videntur. Laricis autem non solum inferiorem aut medium truncum obsidet, sed et partem eius cacumini vicinam. Arbores modo occupat proceriores annosas rimasque agentes, et in alpibus vel subalpinis montibus crescentes, licet multae et huius magnitudinis et stationis eo destituantur, nunquam iuniores et humili statione reperiundas. Obtinet tamen etiam in truncis larignis praecisis et iamiam tabescentibus. Et sic quidem in Carinthia sese res habet. Reperitur vero praeter hancce regionem in orientalibus variis vt, testibus DIOSCORIDE et PLINIO, in vicinia Bosphori Cimmerii, vnde ex Sarmatia in Graeciam atque Italiam per multa secula translatus fuisse videtur; item in laricetis Rossicis praesertim Duinenfibus et Vralenfibus, vnde per Archangelopolin ad externos mittitur (PALLAS *Fl. Ross. vol. 1. p. 3.*); in montibus Veronenfibus (SEGUIERUS), alpibus Augustae Praetoriae Pedemontii, Heluetia

tia

tia (HALLERUS), Gallo prouincia (GERARDUS), montibus Tridentinis (MATTHIOLUS), Hungaricis (KOLLAR apud JACQU. *loc. cit.* p. 167.). Fungus vero hicce per plures annos vitam in larice continuat.

Olim in medicina vsitatus ex Oriente Venetias mittebatur. Sed nullum est dubium, quin iis in locis, quae patriam agnoscit et vicinis, vsurpetur indigenus, imo ad remotiora transportetur. Ita Venetiis venditus tempore MATTHIOLI (*Comment. in DIOSCOR. ed. BAUH. p. 474.*) fere omnis partim ex Tridentinis montibus, partim Norico tractu, pro-venit. In Gallia quoque ex montibus Delphinatensibus pro vsu petitur (VALMONT DE BOMARE *vol. I.* et GEOFFROY *Mat. m. alii*que). De Sibirico iam dixi. Sunt tamen, qui orientalem etiamnum praeferunt (e. c. LEWIS *M. m. p. 21.*), SPIELMANNUS (*M. m. p. 641.*) ex Aleppo optimum peti arbitratur. In Carinthia collectio eius committitur vel venatoribus vel rusticis, qui autumno vel vere ad caedenda ligna saxofas syluas adeunt, vbi Larices elegantiores maiori copia crescunt. Ibi compages mollior est in iuniori fungo, ficcior in adulto, ita in isto superficies colore dilute aurantiaco tingitur,

in

in hocce plerumque initio alba dein ex albo cinerascens vel profundioris coloris item rimosa est, fenescens subfidit variis quasi contignationibus et fascias coloris obsoletioris (non veros annulos discoloros, vt HALLERUS indicat) contrahit. Substantia interior primum ex luteolo alba tandem candidissima fit, desiccata in rudiolem farinam, digitis friabilem, transit. Quidni idem in Boletis laricinis extra Carinthiam locum haberet. BELLONII (*de arbor. conif. fol. 26.*) effatum, quod tam rarus esset hic fungus, vt ex decem millibus Laricum vix vna eundem ferret, nimium est, licet omnino frequens non valde fit.

In officinis obuius multiplicem formam gerit, plerumque ad triangulum accedentem, cuius basis inferiora spectat, a postica parte sinum a loco infertionis repraesentat, cui adhaeret subinde corticis arboris particula, antice fulcis parallelis, inter quos eminentiae mox planiores mox gibbosiores, distinguitur, magnitudinem diuersam habet, adeo vero leuis est pondere, vt e. c. fungus pedem cum palmo longus ad basin pedalis libras modo tres cum aliquot vnciis penderet. Externe crusta circiter semunciam crassa et rimosa vestitur, compactiori,

paetiori, quam interna medullaris pars, ita vt vngue penetrari nequeat, extus grisea interius flavefcente. Intra hanc medulla comprehenditur albiffima, mox spongiofa et fibrofa, quae facile difsecari cultro potest, item digitis difcerpi, quos sub hocce tentamine inquinat, mox in farinam friabilis. Fibrae dictae vbi adfunt non per totam longitudinem decurrunt, fed strata varia modo longiora modo breuiora ad lineam vsque formant. Vermibus faepe in officinis eroditur crustam corticalem praecipue deastantibus, verum in ipfa quoque medulla cuniculos egiffe deprehendi. Foraminula, quae characterem generis efficiunt, in baseos superficie vix conſpicere potui, ostiis per se minutis sine dubio ficcatione adhuc magis contractis. Figuram et colorem officinalis egregie exprimit icon in JACQU. *Miscell. cit. tab. 20.*

Caret odore, masticatus autem initio dulcis, dein nauseofam acrimoniam et amaricantem saporem imprimit. Fruſtula eius flammam facillime concipiunt, prunis iniecta quaſi oleum exſudant et deflagrant, paucis cineribus relictis. Ex comparatione analyſium diuerſarum chemicarum cll. GEOFFROY, CARTHEUSER, NEUMANN, licet liqueat,

Appar. medic. Vol. V. Oo pro-

proportionem non vbiuis eandem inter partes reconditas obtinuisse: euincitur plurimum inesse resinæ, scilicet secundum experimenta NEUMANNI (*Chym. vol. 2. P. 1. p. 42.*) medullari parti extracti resinosi ingræte amaricantis ad tres partes ex quatuor, reliquum mucilaginosæ naturæ esse cum terra remixtum, cui extracti aquosi drachmæ duæ cum scrupulis duobus insint. Quam parum virium largiatur aquæ, inde elucet, quod fungus hic etiam post diurnam coctionem plurimum saporis feruat, et valde viscidum tenaxque existit. Spiritus vini rectificatus autem tingitur colore luteo et adsciscit ingrætam dulcedinem. Corticem refert cl. BOULDUK (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1714. p. 28.*), suppeditare spirituosam tincturam maxime nauseosam vt vel vnica gutta linguæ applicata vomitum ciëat, quod vero aduersatur experimentis ill. JACQUIN (*loc. cit. p. 197.*) cum cortice fungi Carinthiaci captis, cui et alia experimenta huius generis debentur.

Sub contusione tussiculam et nauseam diutius inhaerentem excitat (JACQUIN *l. c. p. 197.*); item sternutationem, et oculos irritat (NEUM. *l. c. p. 44.*). Quoniam vero per se ægrius in puluerem redigitur:

muci-

mucilage gummi Tragacanthae prius humectari
 eaque imbutus ficcari solet.

Nolo antiquitati vsus medici huius Boleti diu
 immorari, quam ample fatis excerptis locis ex DIO-
 SCORIDE (*Lib. 3. cap. 1.*), qui *Αγαρινον* eum voca-
 vit, GALENO, PAULO AEGINETA, PLINIO, MESUE,
 excussit cl. BREYNIUS (*loc. cit. §. 3.*). Distinctionis,
 quam assumerunt inter fungum marem et foemi-
 nam, non fatis certi limites constant. Vterque
 in magna apud veteres existimatione fuit, quin eo
 utebantur iusto liberalius, vt et a DEMOCRITO apud
 MESUEN familiare domesticum diceretur, nec mor-
 borum selectu congruo, instar alterantis et resol-
 ventis medicaminis; qua in re peccatum per plu-
 rium seculorum feriem, quae leuitas et ansam mul-
 tis praeparatis dedit. Vtique vera est purgandi
 vis, quam illi adscripserunt, qua quidem bilem et
 pituitam euacuare sustinuerunt. Faeces aluinae
 inde albae euadere feruntur (LINN. *Amoen. acad.*
vol. 9. p. 266.). Lente vero effectum exercet,
 nec sine nausea vomitu et torminibus, drachmae
 dimidiae vel vnus, quin, vt quidam volunt, drach-
 marum duarum supraque pondere, cuius ratio in
 resinosa tenacitate quaeritur. Vnde vsus sensim

defueuit, ita vt hodie a medicis pro hominibus vix nisi in compositis quibusdam officinalibus pro stimulo augendo praecipiat. Mulomedici vero adhuc eo vtuntur ad aluum eluendam, tam per os ingesto, quam in clysmate. Alpicolae circa Garexium, prae vicinitate Laricum Agaricum exsiccatum domi seruant, et in pulmento cum Pipere mixtum in omnibus fere morbis sine discrimine adhibent. Alui mouendae causa et vomitionis excitandae cum oleo, rarius cum lacte, miscent; eiusque ope expellunt hirudinem minutam cum aquis potatam, dira symptomata apud homines et pecora creantem (*Miscell. Taurin. vol. 3. p. 203.*); qui effectus potius, venenatae indoli huius hirudinis, quam morsui, a JACQUINO adscribitur. Nec facile cautior imitabitur Rufforum hodiernum morem, qui pro emetico in febribus intermittentibus hunc fungum ingerunt, item reuellendi scopo in fluore albo foeminarum (*PALLAS l. c.*). Baschkirri et Sibirici inspergunt puluerem vlceribus equorum et boum, quo eadem detergant et verminosam pullitiam deleant (*IBID.*).

Serius, tanquam commoda in sudoribus colli-
quatiuis phthilicorum medela, commendatus est.
Huius generis exemplum narrat HAENIUS (*Rat. med.*

P. 12. p. 251. sqq.), nempe monachi, qui phthificus praeuia mulierculae commendatione in pluribus fausto successu Agarici frustulum quotidie ingeffit eoque sudoribus emaciantibus et eneruantibus obicem posuit. QUUM HAENIUS vnicum modo casum enucleatum sistat, et ne dosin quidem definiat, alios modo ad iteranda tentamina excitare voluisse videtur. Huic consilio studium accommodavit cl. BARBUT (*Journ. de Medecine, tom. 47. p. 512. sqq.*), qui triplici casu vim sudores profusos nocturnos coërcendi confirmat. Horum vnus spectat ad sudores, ex febre continua superstites, sed trochiscorum Agarici granis duobus in puluere cum cochleari aquae vesperi per tres dies captis, superbibito aquae vitro dimidio in operario, sublatos. In alio quatuor dosibus trochiscorum eodem pondere et ordine exhibitis cessarunt sudores phthifici. In foemina phthifica ad sextam dosin recurrere opus fuit. — Minus fauens de Agarico iudicium format cl. QUARIN (*Animaduers. pract. p. 91.*), qui Agaricum (arbitror eum intellexisse trochiscos Agarici) ad duo grana exhibitum contra sudorem colliquantem phthificorum nunquam salutarem se reperisse, sed oppressionem pectoris adeo potius inde auctam fuisse, testatur.

In puluere solus non fidus ob causas dictas, veteres eum cum vino, aqua, aceto, mulso, dederunt. Est qui optime in infuso vinoso a drachma vna ad duas imo vnciam dimidiam praecipui putat (CARTHEUS. *Mat. med. vol. 1. p. 589.*). Ita additamentum aromatis commendabile visum est (BREYN. *l. c. p. 23.*).

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

TROCHISCI DE AGARICO a MESUE memorati, in paucis dispensatoriis pharm. hodie obuii. Qui in *Cod. med. Paris. p. 605.* exstant Agaricum et Zingiber complectuntur.

EXTRACTUM AGARICI *Ph. Wurt. p. 88.* Est refinofum.

EXTRACTUM PANCHYMAGOGUM CROLLII *Ph. W. p. 94.* Inter tot alia draffica et Agaricus.

PILULAE HIERAE CVM AGARICO *Ph. W. p. 139.* Intrat farraginem Agaricus trochiscatus. Hodie obfoleti.

PILULAE MASTICHINAE *Ph. W. p. 140.* PILULAE DE SUCCINO CRATONIS *l. c. p. 141. etc.*

PEZIZA.

P E Z I Z A.

LINN. *Syst. veg.* p. 823. *Gen. pl.* p. 568.

576.

Pharm. AVRICVLA JVDÆ f. FVNGVS
SAMBVCINVS.

Peziza Auricula; concaua rugosa auriformis LINN.
Syst. veget. p. 823. Tremella Auricula; fessilis
membranacea auriformis cinerea LINN. *Spec. pl.*
p. 1625. Fungus membranaceus, Auriculam
Judæ referens f. sambucinus c. B. Agaricum
auriculæ forma MICHELI *Gen. plant.* p. 124. tab.
66. fig. 1. Innascitur truncis vel ramis arborum
vetustarum, præcipue Sambuco, vti et Oxya-
canthæ (teste HALL. *Hist. stirp. Helvet.* p. 2220.),
idque quidem parti, quæ septentrionem respicit
(STEERBECK *Theatr. fung.* p. 256.).

Fungus membranaceus ad aurem externam hu-
manam accedit figura et eminentiis intra sinus caui.
Humidus gelatinam refert tenacem pellucidam odo-
ris mucidi, siccatus indurescit et fragilis fit, ita
tamen, vt aqua pristinam flexilitatem, colorem,
odorem, recuperet. Siccus membranaceus est, in-
sipidus, odoris expers, extus cinereus, interne

O o 4

nigri-

nigricans, salinae lentorem aliquem conciliat. Colorem solutionis vitrioli martis nullo modo mutat. Perperam adstringens censetur et exsiccans. Ad perniciosos fungos refert CLUSIUS (*Rar. plant. hist. p. CCLXXVI.*). Sed neque venenata vis nec purgans illi adscripta evidentibus experimentis comprobatur. Centies repetitum, in gargarismis anginam dissipare et ex aqua Rosarum s. simili vel vino impositum inflammationes, nominatim oculorum, discutere. Nec certius est auxilium in surditate aliisque auris affectionibus, ad quod figurae similitudo credulos adduxit. Vtinam confirmatae essent aliae multiplicis generis virtutes, quas recensuit ex scriptis auctorum JO. PHIL. BREYNIUS (*Dissert. de fungis officinal. p. 28. sqq.*).

577.

Pharm. CREPITVS LVPI s. BOVISTA.

Lycoperdon Bovista; subrotundum: lacerato dehiscens LINN. *Spec. plant. p. 1653.* *Lycoperdon faccatum cinereum polline obscure viridi* HALL. *Hist. stirp. Helvet. n. 2172.* Multis varietatibus, magnitudine, superficie, figura, colore, distinctis ludit haec species, ad quarum cognitionem ducit

cit

cit HALLERUS *l. c.* et HUDSON. *Fl. Angl. ed. 2. p.*
 642. Ad nos pertinet Lycoperdon vulgare δ ,
 f. Lycoperdon maximum SCHÄFFERI *Fung. Bav.*
tom. 3. t. 294. Fungus maximus rotundus pul-
 verulentus dictus Germanis Bovist JO. BAUH. *Hist.*
tom. 3. p. 848. ICON: REGNAULT *Botan. La Vesse*
de Loup. Exemplum praegrandis Bouistae ex-
 stat in MARSILII *Fungi Carrariensis Historia*; aliud
 in BENED. BERGII *Comment. in Kongl. Vet. Acad.*
Handl. vol. 23. p. 324. cuius ambitus vlnas duas
 et digitos tres exaequavit, grauitas octodecim
 libras superavit. Etenim aëre pluuioso et solo
 pingui enormiter grandescit. Reperitur in pra-
 tis et pascuis sterilibus.

Tunicis tribus tegitur, intra quas medulla
 continetur, in iuniori fungo flauescens, solida, sen-
 sim in cellulofam compagem resoluta, in qua pol-
 len obscure viridis, vel brunus, generatur, qui
 per orificium, in quod sursum sponte fungus de-
 hiscit, praecipue sub compressione excutitur. Com-
 pressus digitis vel calcatus pedibus crepat, vnde
 nomen. Prout ficcatus seruatur leuis et liuidus
 est, puluere bruno repletus. Nec antea colligi
 debet, quam donec compages succosa in puluerem
 lentam transferit, dein loco sicco seruandus.

Odoris aequae ac saporis expers est, nec colorem solutionis vitrioli martis mutat. Nulla neque alcalinae nec acidae naturae vestigia vulgaribus tentaminibus, neque in pulvere nec extracto aquoso, deteguntur (BREYN. *Diff. de fung. officin. p. 36.*). Inesse tamen alcali volatile aequae copiose, ac in vlla materia animali, destillatione cognitum (SCOPOLI in CRELLS *chem. Annual. 1784. vol. I. p. 335.*). Oculis infestus pulvis deprehensus est, ita tamen, ut quidam ophthalmias arguant (MUYR apud BREYN. *l. c.*), alii coecitatem (Vulgaris opinio in Suecia. Vid. LINN. *Flor. Suec. p. 460.*). In lacte decoctus hic fungus muscas interimit (BREYN. *l. c.*).

Plurimum celebritatis sibi acquisiuit vi, qua ad haemorrhagias sistendas pollet. Quo sine valet tam pulvis inspersus fauciatibus vasibus, quam spongiosum et mollius eius tegmen applicatum. Ita consopita sunt profluvia sanguinea varia interna, quorum fontem attingere valuit Bouista, ut stillicidium copiosum sanguinis ex naribus, contra quod pulvis vitello oui mistus commode turundis illinitur (BREYN. *l. c. p. 34.*); haemorrhagia ex dente per congestionem ex spirituosius largiter potis, quam vnicè compescuit Bouistae frustum intrusum (TULP. *Observ.*

Observ.

Observ. med. p. 90.); haemorrhoides profusae, quibus suffecit pessarii instar ano inserta (FEL. PLATER. *Prax. tom. 3. l. 2. cap. 5. p. 646.*). Frequentius autem longe administratur in haemorrhagiis ex vulneratione vel amputatione arteriarum enatis. Magna hoc nomine iam dudum in existimatione fuit apud chirurgos celebriores, vt FELICEM WURTZ, NUCK, MUNNIKS, VERDUIN, RAU (BREYN. *l. c. p. 35.*), qui sedulo in praxi sua hunc fungum in usum traxerunt. Recentiori tempore fiduciam auxerunt experimenta sollertia a cl. hippiatro LA FOSSE in equis dedita opera facta (de quibus a. 1750. academiam R. scientiarum certiore reddidit), dum sanguis exundans resecta arteria temporali, amputato femore alterutro, item cauda praecisa vel applicato fungi frustulo et firmato particula vesicae vel insperso puluere, fluere cessavit. Trucidato equo ecce in arteria comparuit membrana fere transparentis cum thrombo conico, cuius apex interiora respexit (PARSONS in *Phil. Transf. vol. 49. P. 1. p. 38.* Tract. cl. LA FOSSE, patris, *Observations et decouvertes faites sur les Chevaux* legere mihi non suppetiit. Confirmat efficaciam filius in *Dictionnaire raisonné d'Hippiatrique, tom. 2. p. 384. et tom. 3. p. 128.*). Non autem in haemorrhagiis exiguarum arteriarum modo

modo conducit, sed et ampliorum, adiunante tantum modica compressione; cl. BISSET (*Medical Essays and Observations*, p. 303.) Agarico chirurgorum adeo praefert Bovistam. Stipticum dici non potest eo sensu, quo Gallas, Bistortae radicem, Granatorum corticem, alumen, ita vocamus; hinc non coarctando vasa vim suam praestat, sed partim in crassando sanguinem, sponte iam ad coagula primum, tenuissimo, quem continet pulvere, partim molli et spongiosa natura, qua sese arctissime ostio valis affigit, ligatura suffultus. Nempe applicato frusto huius fungi superimponitur aliud maius vel tunica fungi, et deligatio solito modo per fasciam perficitur.

DESIGNA-